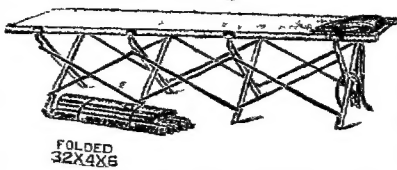

గుంటూరు జిల్లా సంఘమునకు సంచారి కార్యదర్శి కావలెను.

23వ గుంటూరు మండల గణపతి చిన్నామయ్య నకు సరించి గుంటూరు జిల్లా సంఘమునకు సంచారి కార్యదర్శి వెంటనే చేర్చబడుటకు వ్యవస్థించినారు. స్వల్పవేతనము నొంది దేశేశేత చేయరిచ్చిలవానిని యిటు ఖాస్తలను వెంటనే ఎంప వలెను. ఈ ఖాస్తలను నిర్ణయభాషయందు గాంధీ, యందును కొంత పొందితి కలవాని యందులనుగా గణపతి ము చేయుటకు సేవాద్య ముండవలెను. ఎత్తులలో పుణ్య స్థలమున కేసులకు గోపాలకృష్ణగారిని శిక్షణమున మునందర్లను గాంధీ, లుగువారికి వెంటనే వెంటనే వెంటనే చేయవలెను. ఇందులకు దావెం వేయవలెను. వారిని చేశేలో చేసినవని, కనుగొని, కనుగొని చేసినవని వ్రాయవలయును.

విజయవాడ పరివాహకము లు.
గుంటూరు

మా మనవలమంచములమీద సుఖముగా నిద్ర పోవలెననిది.

ప్రయాణము మీద పోయినను, ఎ చ్చట వైసను హాయిఅయిన నిద్ర దీనిమీదపట్టగలదు. దీని ననేకమంది వాడుచున్నారు. దేశ సంచారము చేయుచుండు అధీశులు విద్యార్థులు, దీనిని గూర్చి గొప్పగా పుచ్చుచున్నారు ఇది అమెరికా దేశమున చేయబడినది. 6! అడుగులు పొడుగు, 2 అడుగులు వెడల్పు. మడిచినప్పుడు 15 సెంటులకు మించుచుండుగా నుండుచేత పట్టుకొని పోవచ్చును. ఒక పక్కన లుమునను దీనిని తిని మడవవచ్చును. దీని మందము 1-కి రు. 10-0-0 దోమలై సామాను 2 0-0. కయ్యిపోయిన పురుషులు ఈమందముమీద నేసినను మల ముగా పనికిం గలదు. ఆస్తి పంపునపుడు రు 5-0-0. అద్వైతముగా పంపవలయును.

చిరునామా - బానిస్, అంపు యూనస్ బ్రదర్స్.
వారి ఆము క్లౌక్ ఇ. పోస్టర్సు, మదరాసు.

మోహినీ తైలము.

5 తులముల నూనెగల సీసా 1-కి షెల 0-12-0 లు.
శ్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది.

మొదడుకు చిలువజేయును.
కండ్లకు చిలువజేయును.
వెండ్రుకలు పెరుగును.
వెండ్రుకలు రాలకుండును.
వెండ్రుకలు నునుపుదేరును.
మనోహరముగా నుండును.
సువాసన గలిగి యుండును.
వేలకు వేలు
సీసాలు విక్రయము.
తప్పకకొనుట యుక్తము

ఇది మనోహరమము జేయు విద్యార్థులు, స్త్రీ డర్లు, ఉద్యోగస్థులు మొదలగు వారికి సుఖనిద్ర, నిశ్రాంతి నిచ్చును. సుందరుల మోహలావణ్యము లకు ప్రాపగురులను మనోహరముగ జెంచి కాపాడును. ఒకసారి పరిశీలించిన నిజము తెలియగలదు. అమృతాంజనము డి. పోస్ట్, 108, ఫ్రేకోడ్డు, బొంబాయి. 9, జహంగీరు వీధి, మదరాసు.

వి. జా. ప. న. ము.

చందాదారులు అడ్డెసులు వగయిరా మార్పుటకు యుత్తరములు వ్రాయునప్పుడు పత్రికలు మాకు చేరలేదని వ్రాయువారు ఏయే తేదిల పత్రికలుచేరలేదో వ్రాయనియెడల జవాబు లొసంగుటకు వీలులేదు. గాన పత్రిక గాని తేదిలు స్పష్టముగా వ్రాయవలయును.

తాము దినపత్రిక చందాదారుల, వారపత్రిక చందాదారుల వాసినయెడల చాలసలుపుగా నుండుటయేగాక వానికి జవాబులు త్వరగా నొసంగ బడగలవు. వారిపేరవచ్చు పత్రికలమీద ముద్రించిన పేరును నెంబరుతోగూడ చించి పంపియెడల మాకు పని అతిసులభముగాన, అందచేయుటకు వేడబడుచున్నాము.

కొందఱు విలేఖకులుకాగితము రెండు ప్రక్కలున్న జిలుగుగావ్రాసి పంపుచున్నారు. రెండు ప్రక్కలువ్రాయుటలో ముద్రణకార్యము మిక్కిలి కష్టమగుచున్నది. కావున దయయుంచి విరళముగా కాగితమునకు ఒకవైపుననే వ్రాసి పంపుదురుగాకయని ప్రార్థించుచున్నాము.

[ఆం. ప. సం.]

భి. వి. వ్య. తే. క్రయం రు. 2.
జన్మ పత్రికా.

తమ బిడ్డల జనన కాలవర్తనము, మాన, తిథి, వార, జననకాలముల జక్కగా వ్రాసిపంపియెడల మేమిచ్చుట జననకాలమును నిరపరచుకొని జనన కుండలి - అంశ కుండలి మహాదేశ మొదలగునవి చేర్చి శిశువునకు జన్మకర్మత్రయ వాలారిష్ట, దోషము మొదలగునవి యుండింత తత్వవివరములై కాంతి దానావలంబేయుక్రమమున్న, మాతాపితృవర్తనమును విచారించి శిశువునకు నిక ముందు నిన్నవ సంవత్సరములలో, నిట్టిగండములవలె రాగల విషయమును శిశువుయొక్క, ఆయుష్యప్రమాణ విషయమునుసహ విశదముగా వ్రాసి జన్మపత్రికను సిద్ధపరిచి పంపెదము.

బాలగ్రహ నివారణ మహాయంత్రము.
ఈమహాయంత్రము నొక వెండితాళితో జేర్చి భద్ర పరిచి బిడ్డలకుం గట్టినచో ౧౨ సంవత్సరముల వరకు రాగ బాలారిష్టము ఖండితముగా పరిహారము గాగలదు. మరియు నీయంత్రము బిడ్డలకు శ్రీలకు కట్టినచో సందే ములేక సంతానము కలుగును, పరిశుభవేషి చూడగు.
బాలగ్రహ నివారణ యంత్రముతోచేరి జన్మపత్రి. షెల రు. 2 విలాసం:- పి. హెచ్. ఎం. సిద్ధాంతలు.
హైదరాబాద్ (జిల్లా బల్సారి) Town.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులు,

ఆయుర్వేదాశ్రమ గ్రంథములు.

విక్రయమునకు సిద్ధము నుండు గ్రంథములు.

1. మాధవనిదానము - ఇతిగో. సులం. శ్రీకృష్ణుడు వైద్యులకు మిగల నవయుక్తిమగ గ్రంథము. షెల 3-0-0
2. పథ్యాపథ్యము - ప్రతిగో. గుమనకును పథ్యములును అపథ్యములును అను నస్తవలను బోధించును. షెల చందాదారులకు 0-12-0 ఇతరులకు 1-0-0
3. ఆయుర్వేద పరిభాష - మండల జేయటకును వాని లోగల వస్తువుల భేదముల దెలిసికొనుటకును వాని తూనికల వ్యయించుటకును ఉపయోగించు నిట్టిగ్రంథ మిది నడకు లేదు. షెల చందాదారులకు 1-2-0 ఇతరులకు 1-8-0
4. ఆయుర్వేదవైద్యము - దక్షిణదేశపు వైద్యశాస్త్ర దాయముల దెలుపును. షెల చందాదారులకు 0-8-0 ఇతరులకు 0-4-0
5. వైదికాంశము - చికిత్సావిధము విషయము దీనివలన బోవువ్యాధులకు దెలుపును. చందాదారులకు 0-3-0 ఇతరులకు 0-4-0
6. శిశుత్వంత్రము - దానినభ్యసించుక్రమము, శిశుత్వ చికిత్సా స్వరూపము, మొదలగు వానిని దెలుపును. చందాదారులకు 0-3-0 ఇతరులకు 0-4-0
7. ఆయుర్వేదము - ఆయుర్వేదముయొక్క ప్రాచీనత అందలి భేదములు, మొదలగు వానిని విపులముగ దెలుపును. షెల చందాదారులకు 0-3-0 ఇతరులకు 0-4-0

N. B. మాగ్రంథములలో ముక్రము లై నట్టియు కాబోవు నట్టియు, గ్రంథముల నన్నిటిని కొనువారు చందాదారులుగా నెంచబడుదురు. అట్టివారు దక్షిణామితో 0-2-0 పంపవలెను. లేదా, పి. డి. లో కనుగొనుచుండును.

ప్రొ. ప్యాకింగ్ పోస్టెజిక్యులు కొనువారే కరించవలయును.
వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులు,
ఆయుర్వేదాశ్రమం. బార్డిటోక్, మదరాస్.

కండ్లకు చిలువ జేయును.

మొదడుకు బలమిచ్చును.

ఎండవేడిమి చెలియకుండుటకు పాయ మేమి.

అమృతాంశులక తైలము.

ఇది యేమి జేయగలదు.

తలపోట్లను, తలనొప్పలను, మొదడునందలి వేడిమిని, అన్ని విధములగు తలనొప్పలను, నిజముగ అనేకులకు మాన్పినది. విద్యార్థులకు యోచనా కరులకు ప్రాణమిత్రము.

షెల బుడ్డి 1-కి రు. 0-12-0. బుడ్డి 12-కి రు. 8-0-0.

ప్యాకింగుపోస్టేజి వేరు.

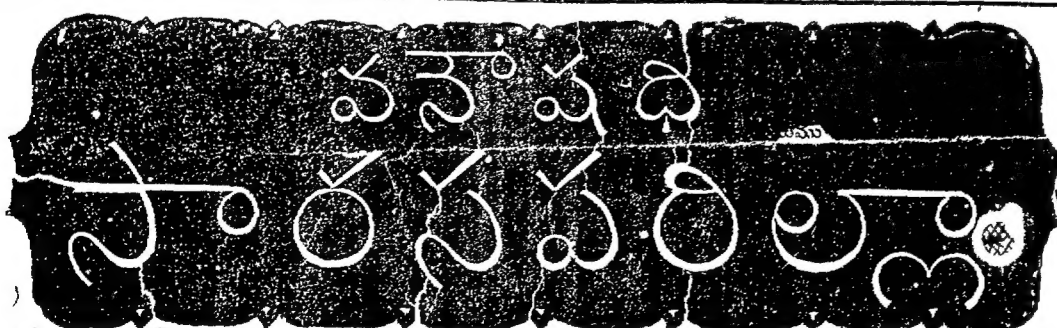
కోరువారికి క్యాటలాగు లుచితము.

వైద్యరత్న పండిత. డి. గోపాలాచార్యులు,

పి. వి. యస్., పి. యమ్. బి.,

ఆయుర్వేదాశ్రమం, మదరాస్.

అధికముగా గోరువారు సమాపముగు రైలు సేవక దెలుపవలెను

ఇది దేహమునందుబట్టు నెహ...
కీళ్ళపోట్లు, పాతవాయువునా...
నయముగును. ఇది చర...
భిక్షాత్తుల వృద్ధిచేర...
సీసామందున...
P. దెప్ప...
అంత...
lency ఆంధ...
Gairam...
డి.

చు మరయు సకల సర్వరోగములను బాగుజేయును.
రక్తవికారమువలన గలిగిన అన్నిరోగములను దీనివలన...
చును. నాడితంతువులకు పుట్టినిగలిగించును. నెత్తురును...
కు బలము, ఆరోగ్యము కలుగును.
నొకవిధమైన మూర్ఖు గనుపించును. రెండుసీసాలు...
సీసా షెల రు. 1-4-0.
నానవాడి. నం. ౨. బొంబాయి
144 Fanaswadi, No. 2. Bombay.

పాగయోడల రాక పోకలు.

చెన్న పురి నావాశ్రయమునందున్నవి.

1914 సం॥ జూన్ నెల 23 వ తేది

ప్రేమ పేరు.	బయలుదేరిన స్థలము.	తేది.	పోయెడి స్థలము.	తేది.
మూసూ	కలకత్తా	10 జూన్	ట్రీస్టు	22 జూన్
కిర్కపట్నం	లివర్ పూలు	13	కలకత్తా	25
మనిస్	కలకత్తా	17	కలకత్తా	22
వెన్నమామగ	అంటర్వూ	19	"	22
ఎడ్యూనా	రంగూను	22	రంగూను	26

రానున్నవి.

భీగము	బొంబాయి	22 జూన్	కలకత్తా	22 జూన్
రావెన్ ఫెల్లు	అంటర్వూ	22	"	22
మేరియావలెరి	కలకత్తా	22	ట్రీస్టు	22
స్పింగువెల్	లండన్	22	కలకత్తా	24
సి. ఆప్ లింకు	కాకినాడ	23	లండన్	24
టిస్టా బ్రేక్	ప్రెయిట్టన్	24	ప్రెయిట్టన్	25
నెవరెలియా	లండన్	28	కలకత్తా	29
వింవా	కలకత్తా	28	బొంబాయి	29
మల్లా	కలకత్తా	29	లండన్	30
సుటిల్ బ్లీ	కలకత్తా	30	డెమెరారా	1 జూలై
అంకూజి	క కత్తా	15 జూలై	సేటూల్	15
గ్రచ్చన్	ఆస్ట్రేలియా	5	కలకత్తా	5
కోబాటో	స్వెడెన్	5	"	"
ట్రీస్టు	కలకత్తా	7	ట్రీస్టు	8
నూమిడియ	ట్రీస్టు	11	రంగూన్	11

ఈ తేదీలలో కొంచెము మార్పుండును.

వాతావరణ నిధి

1914 సం॥ జూన్ నెల 22 వ తేది

ప్రదేశములు.	జూన్ 22 తేది, ఉదయం 8 గంటల నుండి రాత్రి 12 వరకు ఉష్ణోగ్రత.	కడచిన 24 గంటలలో, నీడను ఉష్ణోగ్రత.		వర్ష పాతము.	
		ఉష్ణోగ్రత.	తేలికపాటి ఉష్ణోగ్రత.	గంటలలో 24 గంటలలో	మొత్తము
గోపాలపురము	29.583	87.5	76.0	1.01	12.52
వాల్తేరు	29.582	85.4	76.9	0.12	9.37
కాకినాడ	29.621	92.8	76.2	0.33	8.15
బందరు	29.644	93.8	75.7	0.55	5.79
గుంటూరు	...	99.2	75.0	0.60	4.53
నెల్లూరు	29.667	100.8	80.1	0.10	3.18
మద్రాసు	29.703	103.8	79.9	0.11	2.57
కడపూరు	29.702	99.7	82.3	...	3.32
నాగపట్టణము	29.725	98.9	78.8	0.08	2.12
కొలంబా	29.817	86.5	76.5	0.21	26.55
తిరువనంతపురము	29.826	83.0	75.3	0.31	22.37
చిన్నకల్	29.831	84.7	73.4	1.40	28.44
కల్లికోట	29.804	78.8	74.1	0.60	22.69
మంగళూరు	29.776	80.9	72.6	1.06	24.37
బొంబాయి	29.623	83.0	76.4	6.14	12.62
హైదరాబాదు	29.685	94.4	74.6	0.02	3.99
అనంతపురము	...	96.0	77.1	...	3.34
బళ్లారి	29.684	99.9	77.3	...	2.11
కర్నూలు	29.696	96.4	79.4	...	3.08
కడప	29.697	99.5	78.5	...	7.15
తెంగళూరు	29.744	85.2	66.8	...	8.19
కొడైకేనాలు	22.707	59.6	53.2	0.15	17.10
ఉదకమండలము	22.950	58.5	52.3	0.38	9.46
కోయంబత్తూరు	29.752	88.9	72.1	...	1.18
తెల్లూరు	29.706	99.2	80.0	...	5.75
వేలము	29.713	96.2	75.5	...	7.38
తిరువనావల్లి	29.736	98.9	79.4	...	2.67
భద్రకోట	29.740	98.3	79.9	...	5.41
మధుర	29.756	94.2	79.9	...	4.77
చిరుకల్వేరి	0.83

దీప్తిపతిమునందలి చాలవోట్ల వాయుభారము కొంచెము హెచ్చినది. బంగాళాఖాతముయొక్క ఉత్తరమునందు తగ్గినది. వాయుప్రచారమునం చేమియు మార్పు కలుగ

లేదు. కాని గాడ్వలయొక్క వేగము మాత్రము కొంత తగ్గిపోయినది. చెన్న పట్టణము మొదలు మచిలీపట్టణమువరకు మధ్యమోడ్ల పరిమాణము తగ్గిపోయినది. నిన్నటితోజూచి చెన్న పురిలో 104 డిగ్రీలవేడిమి యుండెను. ఇచ్చట చెన్న పట్టణమున వాయువులో తేమ అధికముగను, డెక్కనులో తక్కువ గలదు. వర్షము సామాన్యముగ కురిసినది. మబ్బులంతటనున్నవి. తూర్పుదిశమున చిన్న జల్లులుపడినవి. పవనుటితీరమునను కొండలవారకు, నెద్దవాన కురిసినది. దేశమధ్యమందు వర్షము కురిసి యుండలేదు.

నూతన :— నైఋతిభాగమునందు బలమగు వర్షపవనము వీచుచున్నది.

ఆర్. ఎల్. ఎల్. జోన్న

వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

పశువుల ఎరువు.

పశువుల ఎరువనగా నేమి? సేవ్యముననుసరించి జవాబు చెప్పవచ్చును. ద్రవమునంతయు పీల్చుకొనుటకు చాలినంత చెత్త తోకలిసి కాలక్రమమున వాగుగ కుల్లినపశువులముత్రము (వేద) నందు పశువులు తిన్న పదార్థములలో జీర్ణముకాని భాగము కలదు. ఈ పదార్థము పశువులు సెమరువెట్టి యుండుటచేతను, జీర్ణకోశమందలి రసములచేతను, వాగుగనలిగి రజ మైయుండును. ఎరువుగా నుపయోగపడగల పదార్థము పశువులు తమపోషణ కై హరించుకొనును. ఇట్లుపోషణముత్రము ఆహారమే పశువుల కియ్యక, చాలాఅతిశయముగ నిచ్చుట మంచిది. ఈ అతిశయమే పశువుచేవిన్నపమై శ్రేష్ఠ మైన ఎరువగును. అందుచేతనే ప్రస్తుతముగా మేతగలపశువుల ఎరువు కడుపుగాలు పశువుల ఎరువుల కంటె సెప్పుడును మేలైనది. పశుముత్రముగూడ చాలయంచి యెరువు. పశువుచేహమున నుత్కృష్టములైన పదార్థములు దీని యందుగలవు. ఈ పదార్థములు మొక్కలకు గావలసిన ముఖ్యపోషకములలో చేరినవి. పశువులు తోక్కిన చెత్తగాని, పొడిమట్టిగాని నీరుపీల్చుట కుపయోగింపవచ్చును. చెత్త నుపయోగించిన యెడల అది వాగుగ కుల్లి చెయ్యున ఆరణ్యము నిలుపును. దీనిని ఎరువుగా నుపయోగించిన యెడల భూమిని చెమ్మగానుంచుటకు సహాయపడును. లేదా చెత్తకు మారు ఎండుటాకులనైనను, తుంగనైన నుపయోగింపవచ్చును. కుల్లిన ఆకలములు మట్టిలో గలసినయెడల, భూమి పాకము మేలగుచున్నది భూమిగట్టిపారుగా కాక, మెత్తిపారును. కంబుసాగుచేయు నల్లభూమియందు ఎరువు విశేషముగా నే యువోట్ల కాలికిమెతువుగా నుండుటగాక వాకేటికిని కష్టము తక్కువ. తోటలయందు నేలయొక్క కాలితాకుడుచేసే పశువుల యెరువు పడినది లేనిది సులభముగా జెప్పవచ్చును. ఇట్టిభూమియొక్క పాకముమాత్రమే చాల ఆదాయము. ఒకటే పంట యేసేట వెట్టుటలక పీల్చుకొనిపోయిన భూమి నీడు వెట్టుటచే మేలగుచున్నదని ప్రతికాపునకు చెలియును. దీనికి గాగణమేమి? భూమియందు వైరుకుగావలసిన యాహారమున్నది గాని వైరుకు పనికివచ్చు స్థితిలోలేదు. గాలి, వాన, ఎండ వీని శాకరచే దాని స్థితి అనుకూలముగా మారుచున్నది. పశువు వెంటయందు మొక్కలకు ఆహారము లేకపోయినను, భూమియందుగల ఆహారమును ఉపయోగపడునట్లు చేయును. భూమి మెత్తిపారుటచే మొక్కల వేళ్లి అన్నిదిక్కులకు వ్యాపించును. అన్నిదిక్కులవేళ్లు పొరిసవుడు కావలసిన యాహారము మొక్కలు గ్రహించి గలవై మంచి పంట నిచ్చును. భూమిపాకము మార్పుట దక్షిణాగ్రార్వాటు కట్టెబూడిన యుపయోగించుట యందు దావవచ్చును. కట్టెబూడిన ఎరువుగా నిష్పరిచాడెను. అనగా మొక్కల యాహారము దానియందులేదు. అయిన భూమిపాకము మార్పు తక్కి దానికుండుటచే దక్షిణాగ్రార్వాటుయందు కాపులు బండి మూడు రూపాయ లిచ్చుకొందు. మాగాణి భూములయందును, భూమిపాకము మార్పుటచే పశువు యెరువు శ్రేష్ఠమగు ఫల మిచ్చును. సస్లుపారు భూములయందు మంచిపొరుదల యున్న యెడల, కుళ్లిన ఆకలములు చెమ్మ నిలుపుటకు చాల యుపయోగించును. గట్టి పారుభూములందును నీరు కలుపుదలకు సహాయకారి యగును.

ఎరువు తయారు చేయువిధము.

మనరాజధానియందు అన్నివోట్లకంటెను తులు జాతి కాపులు పశువు ఎరువు చక్కగా లియారు చేయుదురు. మళ్ల యాళేదేశపు పంటలును, తులుజాతివారిపంటలును సరిపోల్చి చూచినయెడల, తులువారికి కష్టమున కాఫలముగలదని తెలియ

గలదు. కొట్టుములు సామాన్యముగానే కట్టబడినను సేలమాత్రము వెండుమాడడుగుల లోతుగ ప్రక్కబడియుండును. దినదినము ఎండిన పశువుల వెంటపై ఆవవియాకులు చల్లుదురు. పచ్చి ఆకులు మొత్తమునండి పశువులు పరుండుట కనుకూలముగ నుండును. ఈ విధముగ గుంటలు నిండువరకును ఎరువు చేరుచునే యుండును. ముసలివారు పసివారు ఎండుటాకులు ఏరి కొనివచ్చి పశువులక్రింద వేతురు. ఈవిధముగా పశువుల మల మూత్రములు కావలసినంత ఆకలములు కుళ్లి కలసి మంచి యెరువగును. పశువులు దీనిని వాగుగ ప్రోత్సహించుటచే మంచి ఫలముగా నెప్పుడుగా కుల్లించుదును. గుంటలు నిండి నపుడు ఎరువును అంటునుండి తీసి కుప్పలుగా బోసి మట్టితో గప్పియుండును. పశుముత్రము చేర్చుచుండుటకు ఉత్తరాగ్రార్వాటువారు ఈ పద్ధతి నవలంబించురు. వేదము చేర్చి యెండవెట్టి వాడిగా, నూముగా, చేసి కొట్టుములో వదలుదు. పశువులు విడుచు మాత్రము ఈ వేద పొడియందు ఇరికి నిలుచును. తేలవారగనే ఆ తడిసాడిని తీసి ఎరువు గుంటలో చేర్చి మరల వేదపొడి మరునాటికి చల్లుదురు. చెత్త పుష్కలముగా పోకినవోట్ల వట్టి : ల్లి పశువులమాత్రము వేదతో కలియకానే యెట్టి యెరువు గుంటలో వేరుగు. మరునాటికి కొత్తమట్టి పశువులక్రింద వేతురు.

చాగ్గాడుదేశపు ప్రస్తుతపరిస్థితి.

చాగ్గాడుదేశపు ప్రస్తుతపరిస్థితి, టి. యే. ఓ. కాకర్ గారిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

1875 సంవత్సరమున తురుష్క దళతనమువారి యుత్తరపు చొప్పున, అనటోలియన్ ఇరుపదారియొక్క మొదటి భాగము జర్మనీదేశపు ఇంజీనీర్ల వలన నిర్మింపబడినది. 1888 సంవత్సరము నందీ ఇరుపదారి యొక జర్మనీకంపెనీ వారి స్వాధీనము చేయబడినది. పైరుదాహరించిన ఇరుపదారి, చాత్వాన్ నుండి, ఆసియాఖండము నందలి తురుష్క దేశము గుండా పారసీక సింధు కాపు తీరమందుండెడి సుట్ల ఆంగ్ల పట్టణము వరకు నిర్మించుటకు టర్కీ సుల్తాను అబ్దుల్ హమిద్ గారు 1899 సం॥ ముస్లీమీతుడరు జర్మనీ చక్రవర్తికి నుత్తరు విచ్చేరి.

ఈయుత్తరపు ప్రకారము జర్మనీ దేశపు సంఘమువారు చాత్వాన్ నైత్యేకంపెనీ అనుపేరు వెట్టుకొని, పనివారం భించిరి.

తిరు కంపెనీలో భాగములను పుచ్చుకొని, కట్టడపు మొదలుగాగల పనులు చేయించుటకై ఇంగ్లాండు రాష్ట్ర ప్రాంతుదేశముల వారిని 1903 సంవత్సరము నందీ కంపెనీవారు ఆహ్వానించిరి.

ఆఫ్రినియా ఉత్తరపాసి దేశములందును కాకగనునకు దక్షిణపు చేరువ దేశమునందును తిరుకుగల యాధిపత్యమున కిందువలన లోపము రావచ్చునను తిలంపుతో రాష్ట్రదేశము వారు నై ఆహ్వానము నంగీకరింపలేరి. ప్రాంతు రాష్ట్రమువారు ప్రకృతితులయ్య. రాష్ట్రవాదతోగల యెడలండిక వలన వారితో పాటుతామున నిరాకరింప వలసినవైనను. ఇంగ్లాండు దేశమువారు పోసీక సింధు కాపునందలి తిరు యనకూలములకు నష్టమురావచ్చునను భయముతో నిరాకరించిన వారైరి.

జర్మన్ కంపెనీవారి యొడంబడిక నిబంధనల నీక్రింద వివరించెదను.

1. తొంబది తొమ్మిది సంవత్సరముల పరిస్థితియనుకూలము.
2. చాగ్గాడుకు అనటోలియన్ రయల్వేయొక్క దిశ నుండి అనగా కోనియా వచ్చునండి ఇరుపదారి నిర్మించుట.
3. వైఇరుపదారి, 200 మైళ్ల వరకుతిల పంప్రెండు విభాగములు చేయబడవలెను.
4. నిర్మించు పర్వతము, సంవత్సరమునకు కోలామాట రుకు 11,000 ప్రాంతల చొప్పునను, లెదనంతము నిడుపుటకు గాను 4,500 చొప్పునను కంపెనీవారి కియ్యబడును.
5. వై పంప్రెండు భాగములలో ప్రతిభాగమును 5 కోట్ల 40 లక్షల ప్రాంతల కిమ్మకు క్రంద నెన్నబడును. ఏ భాగము నందేని పని యాగించుటకు ముందు నూటికి 4 వట్టి 1ల రుక్మిదేశముల పత్రిముల కంపెనీవారి కియ్యవలెను.

రుష్యా, ప్రాంతు, ఇంగ్లాండు దేశముల వారునై ఒడంబడికకు నమ్మితింపకపోతే జర్మన్ కంపెనీవారు మిక్కిలే ఆలస్యముగా పని జరుపవలసివచ్చును. తుదికు ఆలాగుననే జరిగినది.

గ్రవ్యుచాలని తొందరవలనను, రాజ్యము మార్పుల వలనను, సుల్తాను అబ్దుల్ హమిదును రాష్ట్రధనిట్లు చేయుటవలనను

కాకట్టిటూరువనలో దొరతనముపట్టు టూర్నియోనుల ప్రేరణచే క్రొత్తనులూ నియమింపబడుటలనను, పని మంద గిలవలసి వచ్చెను.

భూగర్భములూ నై రైలువేవారి కిచ్చిన హక్కునకు టూర్నియోనులు యెంతమాత్రము నిచ్చగించలేదు. అయినను జర్మనీవారి సామర్థ్యముచేతను, టూర్ని సేనాధ్యక్షులు జర్మనీ దొరతనమువారియందు పక్షపాతులై యుండినందుచేతను, కం పెనీవారి హక్కుల దీసివేయలేదు.

1908 సంవత్సరమునందు కన్ఫరెన్స్ దొరతనమువారు బాగ్దాదుకం పెనీవారి కోరిక నల్లంఘించినప్పటినుండి, జర్మనీ దొరతనమువారికిని బ్రిటిషువారికిని గల సాంగత్యమునకు భంగము కలిగినది.

పారసీకసింగు శాఖివనయమై ఇంగ్లీషువారికి, టూర్ని వారికిని క్రిందజెప్పబడు రీతిని ఒడంబడికలు జరుగునట్లు తెలియ వచ్చుచున్నది. “టూర్ని ప్రభుత్వమువారు కవువీట్ నందలి బ్రిటిష్ ఆధిపత్యము నొప్పుకొనుచున్నారు. బస్సారానుండి కవి వీట్ నకును ఇరుపవారిని వేసికొనుటకు హక్కునిచ్చుచున్నారు. బాగ్దాదు ఇరుపవారికి బస్సారాఅంతయుగా నెన్నెదరు. ఇతర భాగములకుగల యేర్పాట్లతోనే బాగ్దాదునుండి వైదొరికిరిం పవచ్చును.”

“సరకుల విషయమును, మరి అన్నిసంగతులను విచారించుకొనుటకై యురక్తర్ల సభలో నిద్రలేవను బ్రిటిషుదేశము వాడై యుండవలెను.”

1910 సంవత్సరములో పాట్టుడాదు కొద్ద జర్మను సక్రమత్వము, రష్యావారును కలసి కొనినప్పటి క్రిందలిని ఒడంబడిక కేసికొనిరి.—

ఈ యొడంబడికనుబట్టి, “పారసీ దేశమునకు ఉత్తరమున చెరువుప్రముచొప్పున ఇరుపవారులు వేసికొనుటకు రష్యావారికి సామర్థ్యము నిచ్చినచో, బాగ్దాదు ఇరుపవారి విషయమై రష్యావారికి వివిధమైన ఆటంకమును కలుగజేయరు. అనగా జర్మను దేశమువారును ఆటంకపరులను. బాగ్దాదు వైశ్య కంపెనీ ముందు నిర్మింపబోవు రష్యా వైశ్యతో భాగలివనన సంధింపరు.

బ్రిటిష్ వారికిని, రష్యావారికిని సాంగత్యమిప్పటికలనే యుండినచో తలంచిన ప్రకారము, కాస్పియన్ సముద్రతీర మందలి కూతునుండి, ఇండియా, టూర్ని, టెహ్రాన్, పారసీ దేశమునకు ఉత్తరపు వైపుననుండి మెట్ట పట్టణములకును, టెహ్రాన్ నుండి ఆస్ట్రేలియానకును, టూర్ని నుండి భాగలిన్ కును పోవు శాఖియాదులును, జేయబడును. వై ఇరుపవారులు తురుష్కు దేశస్థమున బోనప్పటికిని తుర్కి దేశము నకు సంఘము లేనప్పటికిని, బ్రిటిష్ వారి ఆధీనములో లేనందున బాగ్దాదు దేశస్థులు ఈ దారులై, ఇండియాలోని బ్రిటిష్ రాజ్యమున స్థూల భయానకములై యున్నవి. పారసీ దేశమునను పుణ్యధామముల మెషెక్ ఆరు ప్రదేశము పట్టు ఆఫ్ గరిభాకపు సమీపములలోనున్న హాబ్ నకు 200 మైళ్ల దూరములో నున్నది. రష్యాదేశపు తురుష్కు స్థానము నందలి మెర్వునకు 340 మైళ్లదూరమై యున్నది. మెర్వునుండి ఆఫ్ గరిభాక సమీపముల వరకు నివరకే రష్యావారికి ఇరుపవారిని వేసికొని యున్నారు. రష్యావారి యొడంబడికలను బట్టియు, రాజ్యము నకువరకు బట్టియు చూడగా బ్రిటిష్ వారికిని రష్యావారికిని యుద్ధము సంభవించవచ్చునని లోచింపబడుచున్నది. ఒక్కచేత నట్లు సంభవించినచుండల ఆఫ్ గరిభాక స్థానములోనికి వైశ్యులను వెచ్చుటకు రష్యావారిని లెండు ఇరుపవారులుండును. కాబట్టి, కండహారునుండి 300 మైళ్ల దూరములోను ఇమెరునుండి 881 మైళ్ల దూరము లోను ఉండు హాబ్ ను బ్రిటిష్ వారు చేరుటకు మునుపే, ఆఫ్ గరిభాకపు వైశ్యులు నందయు రష్యావారికింపవచ్చును.

ప్రభువుల సంఘములో లార్డుకెక్లెనుగారి యుపన్యాస మునుగుంచి, 1912 సం. డిసెంబరు 9 తారీఖున “కోయి క్రెయిన్” యిట్లు చెప్పుచున్నది. “ఇదిగొప్ప సేరము. రష్యావారు పారసీ దేశమునందు ఆధిపత్యమును వహింప యత్నించిన యెడల, అనేకమాలో ఇంగ్లీషు వారికిగల యాదర్శకర్మని ఉపయోగించినను, ఒకటిగానూ పారసీదేశమును కాపాడనలవిగాదు. రష్యా, టెహ్రాన్ కు కావలెనట్లు పక్షమున అజేయమైన బ్రిటిష్ వారికి వైశ్యము రషియావారి నడ్డునెట్ట జాలదు. రష్యాదేశమువారిని బ్రిటిష్ వారిని స్నేహితులు పొగుటకు ప్రాంసువారు కారణభూతులై యున్నారు. అట్టి స్నేహము ప్రసంగించునందలి మహమ్మదీయులందరికి నోమును కలిగించుటయేగాన విరోధా దేశీయులందరును ఇంగ్లాండును హిసముగా నెంచెరి. టూర్ని దేశమునకును, బాల్కన్ సామ్రాజ్యముల

కును, గలిగిన యుద్ధము రష్యా ప్రాంసుదేశముల కుట్రవలన గలిగినట్లు విరోధాభివేదనలు బహిరంగముగా చెప్పుకొనుచున్నారు. జర్మన్ దేశమువారు సేర్వతోను, తెదిరింపులతోను తమ ప్రయత్నము కొనసాగించుకొనిరి. తూర్పు ఆఫ్రికాలో స్పేంకు, గ్రాంటు, స్టాన్లీ మొదలగునవి నాంగ్లేయులచే కనిపెట్టబడుటచే న్యాయముగ నాంగ్లేయులకే జెందవలసిన భూమినుండి ఇంగ్లీషువారినిజర్మనీదేశమువారు బలాత్కారముగా వెదలించినట్లే కొంతకాలమునకు ఆఫ్రికాదేశపు టూర్ని నుండియు బ్రిటిష్ వారిని, నిస్సంశయముగ వెదలగొట్టుదురు.”

ఏలూరు తాలూకాలో

[ఒక రేటుపేయరు దగ్గరనుండి.]

ఇటీవల ప్రచురింపబడిన యేలూరు తాలూకాబోర్డు ప్రాసీడింగ్సును జదువగా ఉపాధ్యాయుల జీతములను నిలువజేయుటకుగాను రు 125 లు విలువగల యనుపపెట్టెనొకదానిని కొని యుంచినట్లు పొడగట్టుచున్నది. దీని యుపయోగ మెట్టిదో యావత్సకత యెట్టిదియో స్ఫురించుటలేదు. ఈబోర్డువారి క్రింద నున్న యుపాధ్యాయుల నెలజీతములు సుమారు 600 లుండును. ఈమెత్తము నొక్కరాత్రిదామటకే పెట్టె యనగరమైనట్లు బోర్డుమెంబర్లు కనిపెట్టిరి. మొదట వైకము నాయొక్కరాత్రి యైనను దాచవలసిన యగత్యమెవట? కీరీమధ్య సుపాధ్యాయుల జీతములను బోర్డుఆఫీసునండియే సేరుగా బంపదలచిరి. అదియో కారణము! పాపము! ఇంతవ్యయపడి ఇరుపపెట్టె కొనిపెట్టినను టీచర్ల జీతములు మామూలుయర్హదలననుసరించియే వచ్చుచున్నవి. అందుకు లోపములేదు. మొయి నెలజీతము 20 జూకే లేదవరకును రాలేదు. యేప్రియల్ నెల జీతములు జూకే 10 లేదని చేరవని. ద్రవ్యమును దాచియుంచుటకు దారుణము కుదిరినదని నెలలకొలది నిలువ యుంచుచున్నారు కాబోలు! మరియొకంకంటే నీపెట్టెనని ప్రయోజనమేమి? ఇక కాకితములు బిల్లులు దాచుకొనుటకా? తాలూకాబోర్డు ఏర్పరపబడినది మొదలు నేటివరకును లేనియగత్యము నేడేలకలినో తెలియరాకున్నది!

ఇంకొక చిత్రము.

తాడేపల్లిగూడెం స్కూలునకు సుమారు 60 రూపాయ ఖరీదుగల సారయు, గునుపమును సప్లయచేయబడినవి. సదరు వస్తువులను బోర్డుఆఫీసునుండి స్కూలునకు చేర్చుటకుగాను సునుచేసి పిలిపింపబడిన టీచరుగారికి సుమారు రూపాయ ప్రయాణపు ఖర్చులకుగాను బిల్లుచేయబడినది. ఇట్టిఖర్చులను తెగించుమాగ్గము లేదా?

మరియొక విచిత్రము.

ఏప్రియల్ నెల తాలూకాజీతములు జూకే నెలలో ముట్టినవి వైనవారిని. ఆందు ఒక స్కూలునకు సుమారు 50 రూపాయలు ఒక్కరోజుననే మాడు మనిఅడ్డరులుగ పంపబడినవి. ఇందు పని దండుగయు కమిషన్ దండుగయు లేవా?

విద్యావిషయక ఖర్చులటుంచి రోడ్లు, నూతులు, ఆసు పుత్రులు మున్నగు వానికగు ఖర్చులను పరిశీలించినచో నూటి కేబదివంతునూడ వృధాఖర్చుండునెమో! ఎంతోఖర్చునకు లోనయు స్కూలునకు బిల్లింగు కట్టుదురు. ఆబిల్లింగు ఆబాలురు కూర్చుండుటకు చాలదు. ఇట్టి విషయముల నెత్తిదాపుట బాధకరము.

ఇక పీరి మితవ్యయమును జూతుమా? స్కూలుమాస్టరు నకు కతపు భత్యములకు, బోర్డులో డబ్బుచాలకు. ఒకవోటు నుండి మరియొకవోటునకు ట్రాన్స్ ఫర్ చేసిన టీచరులకు టూలివిలింగు (ప్రయాణము), ఖర్చులను పూర్తిగా లెగించిరి. కాపీజేషన్ గాంట్రూనిమిత్తము గవర్న మెంటులో గాంట్రూ వచ్చినదట. బోర్డులో మాస్టరు ఇచ్చి కన్నీరుపడుచిరి. రూపాయలో అయిదుఅణాలు చొప్పున వాటావేయబడినది. (తెయినింగు అయ్యెడి ఉపాధ్యాయులలో కొందరికి మాత్రమే రు. 2 లు అలవెన్సు. కొందరికేలేదు.

ఒక్క స్కూలునకైన బోధకోపకరణములుగాని, చక్కని బిల్డింగుగాని, టోటనాడ్డిగాని, ఇక్కేల బాలురు కూర్చుండుటకు చాలినన్ని బెంచులు, మాస్టరుకు కుర్చీలు ఉన్నవా? ఎక్కడనులేవు.

ఇట్టి సీటిలో సాధారణ పాఠశాలను ఒక్కసంతప్త రము నడపుటకు దగినంత వైకముతో ఇరుపపెట్టె ఎందుకు కొనిరో? ఇంతవైకము నెచ్చుట మిగల్గులిగిరో? ఈజిల్యా పనును డిస్ట్రబ్యుబోర్డువా డెట్లంగీకరించిరి తెలియకున్నది.

వైశ్యుల యభివృద్ధి.

[నూలు సుబ్బారావుగారు.]

సుమారేడు వృక్షములకిందట మావైశ్యులయం దొక విధమగు నూతనశక్తి ప్రవేశింప మొదలిడినది. అప్పటినుండియు, మేఘాచ్ఛాదితంబగు చంద్రబింబము రీతిని, ఎవరికిని తన దివ్య ప్రభావము కనుపరచక, కుక్షపక్ష చంద్రునివలె దినదిన ప్రవర్ధమానమై, నింతవరకు నోరిమిగో దాగియుండి హేలాపురమున గతమాసమున మహోత్సవము నిర్వయించుకొని, సప్తమార్గ వైశ్య కాన్ఫరెన్సునందు తన నిజ స్వరూపమును దృశ్యము చేసెను. సప్తవర్ష ప్రాయముగల, యీనవీన వైశ్యోద్యమము, గుంటూరు పురమున నవతరించి, క్రమక్రమముగ బృందావన పురమునకును, కాకినాడ పట్టణమునకును, వియజనగరమునకును, మద్రాసునకును, కుంబకోణమునకును, ఏటేట నేతెంచి, ఆయాపురవాసులకు తన ప్రభావముహిమను, బాగుగ నుపదేశించి, తమ్ములమున 20 వ శతాబ్దపుభివృద్ధిని గ్రహింపజేయుచున్నది. వైశ్య సంఘనాయకులకు కనుగొని, వైశ్య సేవాసంఘమును నెలకొల్పి గలిగినది. ఈసవనశక్తి తన యుద్యమము నెట్లు నిర్వహించవలెనో, దూరదృష్టితో యోచించి, తుదకు ప్రస్తుతము సాధారణవిద్య నభ్యసించుచున్న వైశ్యుల కున్నతవిద్య గరపింపుటయే ముఖ్యసాధనము గ్రహింప గలిగినది. కార్యనిర్వాహకత్వమునకు తగిన ధనవంతుల హృదయములయందు తన యుద్యమముయొక్క బీజములను నాటినది. ఈ బీజము లన్నియు మొలకలెత్తి ఫలించుటకు, కొంతకాలము పట్టు ననుట నిర్వివాదాంశము. అంతవరకు నాయకత్వము బూనిన వైశ్యభామణులు అలిజాగరూకతతో నీ మొలకలను ప్రాణములవలె, సర్వవిధముల కాపాడ వలెను. అప్పుడేగద వైశ్యుల హృదయములు శ్రుప్తిజేంద గలవు. ఈ నవశక్తియొక్క ప్రభావ మేమో గాని, హేలాపురమున జయజయధ్వజాలతో జరుపబడిన కాన్ఫరెన్సునందు, సభికుల మనంబులను రుజింపజేసి, హృత్తుములందు బ్రచేకించి లెండు గంటల కాలములో, జరిగిందాదులగు శ్రీ మోతేగంగరాజుగారి ధనాగారమునుండి వాయువేగమున బయలుదేరి ధనవృక్షముగురిపించి 22000 రూప్యములకు మించిన గొప్ప మొత్తమును సమకూర్చి గలిగెను. ఈ నవశక్తి తన యుద్యమమునకు తోడ్పడిన వైశ్యకులసంపన్ను లందరియొక్క శ్రేణుస్థును గోరుననుటకు సందియము లేదు. ఇవిధమున తోడ్పడిన దాశీలు రెంతయు వందనీయులు. వీరి నామములు, వీరి సంగిన విరాళముల మొత్తములను, నింతవరకే పుత్రికల యందును ప్రచురింపబడకుండుటకు కారణ మాహింప జాలకుంటిని. ఈనవశక్తిచేసిన మేలింతయని చెప్పుట కలవిగాదు. తన యుద్యమమున కగత్యమైన సమపాదముల కొరకు సంఘసంస్కారమును కూడ జేయుచున్నది. పరదేశముల కున్నత విద్య నభ్యసించుటకు బోయి వచ్చిన విద్యార్థులను సంఘమునుంచి బహిష్కరించ కుండుటకు, సముద్రయానము నిషేధనీయము కాదని వైశ్యసంఘ నాయకులకు బోధించి నచ్చజెప్పినది. అంతియకాక, అట్టి సంస్కారముల నాచరణ లోనికి దెచ్చుటకు ధనికులపుత్రులను పరదేశముల కంపి తిరిగి సంఘమునందు జేర్చుకొనుచున్నది. నిరసేదలు సహితము ఉన్నతవిద్య నేర్చుకొనుటకు పరివిధములగు ధన్యులను జేయ సంఘమును నెలకొల్పినది. అట్టి సంఘములకు తగిన ధనమునకూడ సమకూర్చుచున్నది. వానిని గురించి, మరియొక సారి వివరముగ విశదీకరించెదను. ఇట్టి సహాయ సంఘముల వలన అనేక పేద దాద్యర్థులు విద్య నభ్యసించుచున్నారు. ఈ వైశ్యోద్యమమున కనందించిన యీనవశక్తియొక్క అభిప్రాయము, వైశ్యకులమునందు ధనము లేమిచే విద్య నభ్యసించుట విస్మయ గూడదనుట కాబోలు; అహో! యేమి దీనికోర్కెలు మిన్నంటుచున్నవి. ఇట్టి హృదయరంజకముగు కాలమున వైశ్యులందరు ముచ్చటలాడుచుండ, బృందావన పురవైశ్య విద్యార్థు లిరువురు త్వరలో నింగ్లాండున కేతెంచ నున్నారను వార్త మా సంతోషమును మరింత యుష్కంఠింపచున్నది.

కావుననో వైశ్య సహోదరులారా! ఈనవశక్తియొక్క ఉద్యమము చక్కగ గ్రహించి, దానిచే నొసంగబడిన ఫలములను వైశ్యుని సుఖానంతోషముతో ననుభవించి, వైశ్యకులమునకును, దేశమునకును కీర్తిదెచ్చెదరు గాక!

స్వీజన్ దోర్తాద్యము.

తురుష్కరాజ్యము.

పలువిధముల వాధునిక ప్రపంచమునందు జూపట్టుచున్న వారీజన్ దోర్తాద్య విషయకోద్యమములందును, తురుష్కముందలి స్త్రీలకు గలుగుచున్న యువోధమెంతయు నవూర్వమును విచారణీయమునై యున్నది. అయినను తురుష్కస్త్రీజీవితమందొక్క ముఖమును మాత్రమే దెలిసికొను నవకాశము జనవాహుళ్యమునకు గలిగియుండుటచేత, ఈ యుద్యమపు నిజస్వభావమును తిన్నగా గుర్తెగినవారయదు. తురుష్కల జీవనమును గూర్చి ప్రచురింపబడిన గ్రంథములలో నించుమించుగ నన్నిటియందును, అచ్చటిస్త్రీలు తమకుండు మితభాగ్య మితావకాశములయెడల మిగుల నసంతృప్తిని కెందియున్నారనియు, కాని శతాబ్దముల తరబడి దేశమందు నాటుకొని తమ్యును బరాధీనులజేసినట్టి యాచారమునుండియు శాసనమునుండియు తప్పించుకొనుటకై జిత్తులను కుట్రలనే సాధనములుగ జేసికొని యనహాయములను నిర్భక్తములగు ప్రయత్నములనుజేయుచు తమ యశుంజ్ఞులపై వెలిబరచుచున్నారనియు వర్ణించియున్నది.

కాని యభివృద్ధి నొందుటకు మార్గమదికాదు. సంస్కరణోద్యమము జయమందకలెనన్నచో, చేయు యత్నములు ఉత్సాదనోపసంహరూపముల రెంటిని గలిగి యుండవలెను; అనగా, పూర్వపద్ధతుల నిక రింపజేయుటయేకాక, నూతన పద్ధతుల కవలంబనముకూడ గలుగజేయవలెను. పూర్వాచారమును పూర్వశాస్త్రమును కేవలము మానుకొనుటయే కాక, దానిని తగు విధమున మార్పునొందింపవలెను. ఇట్టి సంస్కరణకార్యము కష్టమును బహుకాల సాధ్యమునై యుండుట సహజము. దీని నెరవేర్చు వారియందు మితిలేని నైపుణ్యమును ధైర్యమును పట్టుదలయు నవసరములు. స్త్రీ సమస్యనుగురించిన యీవిషయము నెవ్వరు నిదివరకు విపులముగ విచారించియుండలేదు. అట్లున్నన, స్త్రీవిషయకోద్యమమున నీయంశమే వర్తమానమున తురుష్కమునందు సజీవమై తీవ్రప్రవృత్తి కలిగియున్నది. ఇదియుట్లున్న దనుటకు నిదర్శనములు, ఉదాహరణములు లగు తురుష్క ప్రతికలం దనవరతము చూపట్టుచుండును. ఈ ప్రతికలందు స్త్రీలకును వారి యార్థిక సాంఘిక స్థితులకును సంబంధించిన విషయములనుగూర్చి ప్రత్యేకవాగ్దానములు వ్రాయబడుచుండును; ఇంతియ కాక, నగర వ్యవహారములందు గాని ప్రత్యేకవ్యక్తులగు స్త్రీలు నెరవేర్చు కార్యముల బేర్కొను నభ్యాసముకూడ నధికమగుచున్నది. మరియు సర్వమునకు స్త్రీలే సంపాదకులుగ నుండి స్త్రీ సంబంధవిషయ విమర్శనమునకే వినియోగింపబడు చున్న “కడికల్ దున్యాసి” (స్త్రీప్రపంచము) అనుప్రతిక యొకటి ‘కాకస్తాంటినోవీల్’ నగరమున బ్రతివారమును వెలువడుచుండును. దీనివ్రకటన మారంభమై యింకను సవత్సరమైనను కాలేదు. ఇహమందు తమకు జరుగుచున్న యన్యాయమును గురించి తురుష్క స్త్రీలకుగల దినదిన ప్రవర్ధమానమగు సమ్యక్తమును, ప్రస్తుత స్థితిని మార్పుకొందించు విషయమున వీరికి గల యాదర్శములను ఆశయములను, ఈప్రతిక సంపూర్ణముగ వ్యక్తీకరించు చుండును. ఈ ప్రతిక “ముదాఫా-అయి-హుకూకి నిస్వాక్” (స్త్రీస్వామ్య సంరక్షణసంఘము) నకు ముఖముగనుండి సాంఘిక సమన్వయభిప్రాయములను ప్రవచనము చేయుచుండును. ఈసంఘమువారి యుద్దేశ్యము లివి:-

- (1) తురుష్కస్త్రీలు బయట సంపరిచయపుదు ధరించు దుస్తులను మార్చివేయుట.
- (2) నైజమినిమాచనల ననుసరించి, యవసరమగు ితిని వివాహపద్ధతులను సంస్కరించుట.
- (3) కుటుంబమునందు స్త్రీయొక్కస్థితిని బలపర్చుట.
- (4) ఆధునిక విద్యావిధానముల ప్రకారము బాలురను పెంచి పెద్దవారలను జేయుటకు తల్లులను సమర్థులనుగా జేయుట.
- (5) సాంఘికజీవన మనునది తురుష్క స్త్రీలయందు ప్రారంభించుట.
- (6) స్త్రీలు స్వయముగా పాటుపడితమ జీవనోపాధిని సంపాదించుకొనునటుల వారికి బోధనాహమిచ్చి, ప్రస్తుత దుస్థితులను తొలగించుటకై వీరికి వీలులను లభింపజేయుట.
- (7) దేశమందలి యవసరములకు దగినవిధమున తురుష్క బాలికలకు విద్యనెరుపుటకై స్త్రీ పాఠశాలలను స్థాపించుటయు, ఇదివరకే యున్న వానిని యభివృద్ధి చేయుటయును.

ప్రప్రథమమున నై యుద్దేశ్యములలో మొదటియొదను బీకజే ముఖ్యముగనువెంట నై యవసరములగు గానించు

నప్పటికిని, యథార్థముగ చివర రెండే ప్రస్తుత సందర్భముల విషయమున బ్రధానతమములయి యున్నవి. వీనిని బట్టి, తమ సమస్యయందలి సారస్వభావము నీతురుష్కస్త్రీలు గ్రహించిరని స్పష్టమగుచున్నది. ఏలన, ఆర్థిక విషయములందు స్త్రీలకుగల స్వాంత్ర్యము, బుద్ధి విషయమున వీరికిగల శక్తి, యనువాని ననుసరించియే సంఘముందు వీరికుండు పదవి నిర్ణీతమగుచుండు ననుట యితర దేశములందురలె తురుష్కముందును సత్యము.

స్త్రీవిద్య విషయమునను స్త్రీల నుద్ధరించు విషయము నను తురుష్క ప్రభుత్వమువారికి ననుకూలాభిప్రాయములే కలవు. కావుననే వైనివివరించిన “స్త్రీ స్వామ్య సంరక్షణ సంఘము” వారి యుద్దేశ్యములకు దృఢమగు సహాయ ప్రోత్సాహములు కలవని చెప్పవచ్చును. ఇటీవల తురుష్కదేశపు విద్యా విషయకమంత్రి గారిట్లు వాక్చిచ్చి:- “బాలికలకు గణపంచుండువిద్య నింకను విస్తరింపజేసి యాదృశస్థితికి దెచ్చుటకును, ప్రస్తుతశతాబ్దమున లోకముపొందియున్న వృద్ధిని నాగరకతకు న్నమైనదానిగ జేయుటకును తురుష్క ప్రభుత్వమువారు నిరంతరము యత్నించు చున్నారు. అనగా సమూలమును దీని నాధునిక విధానముల ప్రకారము సంస్కరింపవలె ననియే వీరి ప్రయత్నము. ఈయుద్దేశ్యముతోడనే యనేక పాఠశాలలను, ఉపాధ్యాయులకు బోధనాభ్యసన శాలలను, గృహకృత్య శక్తినిమునకై మందిరములను స్థాపించవలెనని తీర్మానించి యున్నారు. ఇకమందు తురుష్కమున నుండేపు తల్లులకును భార్యలకును బుద్ధివికాసంబును నైతికాభివృద్ధియు గలుగ జేయుటకు నెల్లవిధముల దొరతనమువారు ప్రయత్నించుచున్నారు.”

తురుష్క సామాజ్యాధికారమునందు బ్రస్తుతసంస్థితి యేర్పడకముందు, బాలికావిద్య విషయమున గొనుచుండిన శ్రద్ధ యత్యల్పము. పండ్రిండెండ వయస్సువరకును, బాలికలు మసీదు పాఠశాలలకు బోవుదుండిరి. అట్లు కాదేని, వీరు దొరతనము వారి పాఠశాలలందలి తుదితరగతివానిలో బ్రవేశించి, విద్య నభ్యసించుటకు వీలుకలిగియుండెను; ఇచ్చట వారు చదువుట యును వ్రాయుటయును, వస్త్రములపై బూవులనెల్లడి బుటా పనియు, కొంతగణితమును మహమ్మదీయ పవిత్రగ్రంథమగు ‘కొరాను’ను నేర్చుకొనుచుండిరి. కొన్ని సంవత్సరము లందలి బాలికలకుమాత్ర ముంటియొద్ద విజేయోపాధ్యాయు నలు విద్య నేర్పచుండిరి. వారు ముఖ్యముగ కట్టుపని, సంగీతము, చిత్రలేఖనము, వర్ణలేఖనము, ‘ఫ్రెంచి’ భాషయును నేర్పచుండిరి. బాలరపాఠశాలలననే బాలికాపాఠశాలలను గూడ నూతన పరిపాలనమువారు సంస్కరింప బ్రయత్నించు చున్నారు. బాలికలను బ్రవేశింపనిచ్చు పాఠశాలలతరగతిని హెచ్చించుట కిదివరకే ప్రయత్నములు చేయబడుచున్నవి. కావున, బాలికాపాఠశాల లిప్పుడు పునర్నిర్మాణమును బొందుచున్నవి. అందువలన నిప్పటిపాఠశాల లీతరగతివని నిశ్చయముగ జెప్పటకు సాధ్యముకాదు. దొరతనమువారు బాలికలవిషయ మై యేర్పాటుచేసియున్న శిక్షణము, ‘ఇవిడయే’ అనుపేరుకల ప్రాథమికపాఠశాలలో మూడు సంవత్సరములును, ‘యమడియే’ అనిపేరుకల మధ్యమపాఠశాలలో మూడుసంవత్సరములును పట్టుచున్న దని సాధారణముగ జెప్పవచ్చును. కాన్ స్టాంటినోపిల్ నగరమునకు వెలుపల బాలికలకు దొరతనమువారిచే నేర్పబడుచుండు విద్యయంతయు నిదియే. కాన్ స్టాంటినోపిల్లో నున్న తవిద్యాలయములు మూడుకలవు. అందులో సాధారణ విద్యనే పూర్వము వానికంటె నధికముగ నిచ్చునట్టి ‘సుల్తానియే’ యొకటి; బోధకుల శిక్షణమునకై యుద్దేశింపబడిన ‘దార్-ఉల్-మాఅలిమ్’ అనుపాఠశాల రెండవది; బాలికలకు వృత్తివిషయక విద్యలనేర్పుటకై యేర్పరచబడిన ‘సెనాయ్’ అనుపాఠశాల మూడవది.

వృత్తాంతములు.

నెలకు 3000 రూపాయల జీతమునై ఆనరబిలు సర్ చంద్ర ఖత్తీ గారు సభాసంస్థానముయొక్క ప్రధానమంత్రిగ నియమింపబడిరి. వీరు ఆగష్టు నెలలో పనియంపు ప్రవేశించెదరు.

ఇంగ్లాండులోని పాఠశాలల మాదిరి పాఠశాలయొకటి కలకత్తాలో స్థాపించుటకై చేయబడుచున్న యేర్పాటు ఇండియా దొరతనమువారి యాదనయందన్నది. ఈపాఠశాల అతిపురములోని హేస్టింగ్సు భవనమున స్థాపింపబడునట్లు.

సింధుదేశములోని పిథోర్ యను గ్రామమునందలిమహమ్మదీయ పాఠశాలలో ప్రథమోపాధ్యాయుడుగా నుండు సయ్య

దు మహమ్మదు ఆలీషాగారు ఇంగ్లాండునకు బోయి యాంగ్లేయులు మహమ్మదీయ మతావలంబకు లగునట్లు బోధింపప్రయత్నములు చేయ నున్నారు.

మలబారునుండి ఫిజీలంకలకు కూలివారగు విశేషముగ పోవుచున్నారు. 1913 సంవత్సరమున 882 మందిపోయిరి వీరిలో 75 మంది స్త్రీలును, 15 మంది పిల్లలును గలరు. ఇచ్చట నేవిధమైన కష్టములు లేననియు, మంచిసలమనియు, మానీలాల్ డాక్టరుగారు చెప్పుచున్నారు. కాని యట్లు ఉదరపోషణమునకై పరదేశముల కేగుట మంచిదేనా?

తన్ను దూషించినందునకై ఛాందా సింగనుష్ఠిడరు ఫిరోజ్ పురములో నిదివరకు మేజస్ట్రేటుగనుండిన దామోదర దాసు గారినిదను, ఫిరోజ్ పురములో డిప్యూటీ కమిషనరుగ నుండిన బోస్వర్త్ స్మిత్తుగారినిదను, దావాతీసికొని వచ్చెను. వీరి పక్షమున వాదించి పరిచేయుటకై పంజాబు దొరతనమువారి న్యాయనిర్ణయోద్యోగులకు సంగతి సందర్భములు తెలియ జేయబడినవి.

పి. ఆంధు ఓ కంవెనీవారి ఆర్కేడియా యనుస్థీమరు 12 వ తేది టపాలలో నింగ్లాండునుండి 14 వ తేది ఆదివారము సాయంకాల మారుగంటలకు బొంబయికి బయలుదేరినది. 12 వ తేది టపాలలో నింగ్లాండులో బయలుదేరిన పి. అంద ఓ కంవెనీ వారి ఆర్కేడియా యనుస్థీమరు రేపు శుక్రవారము సాయంకాల మయిదుగంటలకు బొంబయి చేరవచ్చును. శుక్రవార మయిదుగంటలకు స్థీమరు చేరినయెడల పండ్రిండెంగంటలు ఆలస్యమగును. బ్రిండిసికి టపాలు పదిరెండుగంట లాలస్యముగ చేరినందున యీకాలహరణమయినది.

కలకత్తా వెనిడెన్స్ కాలేజీలో ఎమ్. ఏ. పరీక్ష పాల్గొనెన పిమ్మట ఎమ్. ఎల్. కె.గె.ప్ర 1908 సంవత్సరమున దొరతనమువారి వేతనము పుచ్చుకొని బర్మింగ్హాము విశ్వవిద్యాలయమున జేరెను. అచ్చట భూగర్భశాస్త్రమును పఠించి బి.ఎస్.సి. బిరుదుమును మొదటి ఆఱునెలలోనే పొందిరి. పిమ్మట వీరు న్యూకేసిలులోని మిడ్లాండు కోల్, కోక్, ఆంధు అయిర్ ఫర్మును లిమిటెడ్డు కంవెనీలో సర్వేయరుగా సంవత్సరము పనిచేసి చాల మెప్పుపొందిరి. వీరు ప్రస్తుతము విద్యను ముగించి స్వదేశమునకు మలువించిరి.

1914 వ సంవత్సరముతో ఎం. ఏ. పరీక్ష రద్దగుచున్నది ఈసంవత్సరమువరకు ప్రాతే బి. ఏ. పరీక్షలో తేరువారికి ఎం. ఎ. పట్టుమునందు శేవకాశము కలుగజేయుటకయి యట్టివారు 1915 1916. 1917. సంవత్సరములలో నిప్పటి బి. ఏ. ఆరవ్వవరీక్షకు పోయి తేరికెంటనే ఎం. ఏ. పట్టుమునందు వచ్చునని సర్వకళాశాలవారు నిర్ణయించిరి. ఈనిర్ణయమును ప్రభుత్వమువారింగీకరించి యున్నారు. ఆప్రకారముపరీక్షకు పోవచ్చుగు బి. ఏ. బజాబితా కొలదికాలములో ప్రకటింప బడగలదు. వారు ఆనర్సు బి. ఏ. కుపోవుటకు నేకకళాశాలలోను చేరి చదువ నక్కరలేదు.

గౌ. మోచెర్ల రామచంద్ర రావుగారు శాసనసభాసభలో మేపుడు బీల్లలో నీటివసతు లేర్పరచ వలసినదనియు అట్టి బీల్లకు తగినంతతావు సమకూరునట్లుగర్హించ వలసినదనియు తీర్మానము తెచ్చిరి. దానిననుసరించి ప్రభుత్వమువారిస్పష్టాదేశక యుత్తరపు ప్రకటించియున్నారు. నీటివసతికి మాత్రమే గాక పచ్చికబయళ్ళ నభివృద్ధి చేయుటకు గూడ క్రమ మైన పద్ధతులు నిర్ణయింప బడవలసినది. ప్రతిరెండోలోను జరుగవలసిన ఈపనిని తీర్చానించునట్లుడు ఈయభివృద్ధికి తగిన ఏర్పాటులను నిర్ణయింప బడవలసినది ఇందు విషయమున ప్రతిజ్ఞలాయంచన చేసిన కృషి విశేషములు ఆజ్ఞా సాంకేతికవిజ్ఞు రిపోర్టులో నమూదు కావలసినది.

కత్తు లేర్పడినందున లాహోరులో మహమ్మదీయ దైనిక ప్రతిక నేర్పాటుజేయు విషయమంతగా కొనసాగుచున్నట్లు లేదు. ఇదివరలో ఫిరోజ్ పురమునకు ఎన్నుకొని అసిస్టాంట్ కమిషనరుగ నుండిన వార్కూటు అలీ ఎం. ఏ. గారు ప్రస్తుతము ‘అబ్దుర్ రహ్మన్’ ప్రతికకు సంపాదకులుగ నున్నారు. ఈ ప్రతిక వార్తమునకు రెండు పర్యాయములు ప్రకటింపబడును. వీరు రాష్ట్రీయ శాఖతో సంబంధమును వదలుకొనినప్పటినుండియు ప్రతికా సంపాదకత్వము వహించియున్నారు. వీరి సంపాదకత్వము క్రింద ‘అబ్దుర్ రహ్మన్’ దినపత్రికగా చేయబడవలయునని మహమ్మదీయులలో కొందరి యభిప్రాయము. ఇదివరకు అబ్దుర్ రహ్మన్కు సంపాదకులుగ నుండిన ఖాన్ సాహేబు అబ్దులు అజిజుగారి క్రింద నొక క్రొత్తదైనిక ప్రతిక స్థాపింపవలయునని రెండవ పక్షము వారి మతము.

ఆంధ్రపత్రిక.

ఆంధ్రనామ సం॥ జ్యేష్ఠ బ ౧౧

మంగళవారము.

కోయంబుత్తూరు సభలు

కడచిన 20-21 తేదీలలో కోయంబుత్తూరు మండల సభలు జరిగెను. రాజకీయసభకు గా. పి. కేశవస్వామిగారధ్యక్షత వహించిరి. సాంఘికసభనామకులు గా. పి. ఎస్. శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు నెగడిరి. విజయపురము దక్షిణ మండలముల నాయకులకు నొకటి కొత్తబోధన నొనరించిన వారైనారు. ఇదిచేయు నా మండలములలో సాధారణముగా మండల సభలలో గూడ నుపయోగింప బడుచుండిన భాష యాంగ్లభాష. మొన్నటి సభలలో ప్రారంభోపన్యాసములే యియ్యధ్యక్షులు చేశభాషలలో నొనరించి మార్గదర్శకులైన. ప్రతినిధుల కోరిక మీద ననభాషలో తాముపన్యసింప నెంచి నట్లును ఆయినను దమకా భాషావరిచిత తగినంత లేనట్లును విశ్వకారు ప్రారంభించి చక్కగ మాట్లాడిరట! శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు జుకుకళంకు లేక తమ మాతృ భాషయందనంత ప్రవాహముగ ప్రసంగించి యొకంట కాలము సభాసదుల నాకట్టించిచిత్రకతిమల జేసిరట! పరిణామప్రవాహమున కెనుకడ నెవ్వరి తరము? ఎవరియ్యకొనినను వెన్నెయ్యకొనకున్నను దేశభాషలు తమసత్త్వమును జూపి తమ సామ్రాజ్యమును నెలకొల్పక మానవురదా! రాజకీయసభాసభ్యుల సంఘాధ్యక్షులును గా. కేశవస్వామిగారు ననవసరమగు నేమనఁ తత్త్వములతో చెప్పించి కాల యాపనము సేయక మండలసభ కనసరమగు కార్యవిచారమునే చేసిరి. ఉపాధ్యక్ష సంఘాధ్యక్షులగు నాగోజిరావు గారు సంవత్సరమున కొకమారు మండల సభలలోజేరిన మాత్రమున జాలదనియు సంవత్సరా రంభము నుండి సవత్సరాంతము వరకు పనిసేయు కార్య నిర్వాహక సంఘమును పట్టణ సాగుములును నుండవలెననియు నొక్కచెప్పిరి. వీరియభిప్రాయము ననుసరించి తాలూకాసభలుగూడ జరుగవలెనట! మనదేశమున నిప్పుడు సాఘిక జీవనములే దనియు గ్రామపంచాయతులదృశ్యము వైసందు ననుకుల పంచాయతులు శిథిలములయి నందునను ప్రాతప్రతిపాపనలు చేక కొత్తవి సమకూరలేదనిరి దీనిని నెలకొల్పుటకు ప్రబల ప్రయత్నములు చేయవలసి యుండుటను విశేషింపించి గ్రామస్థులకు నొక్క విషయమున స్వయంసహాయ పరస్పర సహాయములు నేర్పినయెడల నన్నివిషయముల నేర్చుకొందురని ముగించిరి. గా. కేశవస్వామిగారు అడవుల విషయములో ప్రభుత్వమువారు వ్యాపార పరముగ నాలోచించి కలిగించు ననానుకూలములను జెప్పి గ్రామపంచాయతుల నేర్పజచి వానికి మేత చిరుల వైకళికార మిచ్చినచో కొంతకష్టముదీరుననియు నాపంచాయతులను పరస్పర సహాయ సంఘములను వలెనే కనిపెట్టియుండునధికారి నొక్కని నియమించుట యావశ్యకమనియునుడివిరి. ప్రారంభవిద్య, గ్రామపాఠశాలము, చెరువులు మున్నగు నిజీవసతులు అతిగాగల గ్రామపరిపాలనా విషయములను జూచి కొనుటయు నీ పంచాయతులకు నుండవలయు ననిరి. మొత్తముమీద వీరియపన్యాసమునుబట్టి చూచినను, సభాకార్యసరణినిబట్టి చూచినను మనమిప్పుడు కోరతగినదియు చేయతగినదియు ప్రతిష్ఠాపనా నిర్మాణమునకు స్పష్టముగు

చున్నది. ఈయత్నము కర్తవ్యమింత స్పష్టముగా ప్రజాసభలలో నామోద మందుచుండుట భవిష్యదభివృద్ధి సూచకమనుటకు సందేహములేదు. గా. శ్రీనివాస శాస్త్రిగారధ్యక్షులై నడవిన సంఘ సంస్కారసభయు జయప్రదమై నెగడినది. శాస్త్రుల వారు తమయుపన్యాసమున కొన్ని విషయములను స్పష్టముగా బయటజెట్టిరి. సాంఘిక సంస్కారము మున్నా రాజకీయ సంస్కారము మున్నా యను సంశయమునకుబ్రత్యుత్తర మిచ్చుచురెండును నేకకాల పరివర్తకము లనిరి. వర్ణభేదములుసంపం జ్ఞభోజనములను గురించి యుపన్యసించుచు మొదటిది యవ్యుత్తమును రెండవది సామాన్య మగునట్లు పరిశ్రమ చేయుట సంస్కర్తల ధర్మమేయనినను బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణ వివాదము కష్టభూయిష్టమనియు కొందరదికారులు న్యాయైక బుద్ధితోను నుజ్జీ కొందరు దృష్టింతలతోను నీయగ్నికిం ధనముల నర్పించుచున్నారనియు బహుకాలముగ వచ్చిన దుర్దశల దుష్టలము లనుభవింపక తప్పుదారియు ననుభవించిన పిదపనే ఫలమగుననియు విమర్శించి యున్నారు. శ్రీస్వాతంత్ర్యమును గుఱించియు వీరు డన్న దున్నట్లుల బహిరంగపఱచినారు. ఈర్ష్యమైన దేశమున పురుషుడు శ్రీస్వాతంత్ర్యమునకు నడ్లదగులు చున్నాడనియు అయినను నిప్పుడిప్పుడు కార్యములో నియోధుడగుట వీడిపోవు చున్నదనియు చెప్పి నాథికారి కారణముల చే జరుగుచుండు రజస్వలానంతర వివాహములను బహిరంగముగా నొప్పుకొనుట కొక్క సంస్కారోత్సాహ తరంగము మాత్రమే యవసరమనిరి. సంఘములో మహాసంస్కారము లవసరమయినప్పుడు నాభార్య యెడల నాధర్మ మిదిగదా నాపుత్రిక యెడల నాధర్మ మిదిగదా! యని కుతర్కరములను చేయుచుండక సంఘజీవమునందు తనజీవమును లీనము జేసి స్వార్థత్యాగముమై సంస్కర్త యుపక్రమించి నందప్ప నపహాస్యకారణ మేర్పడునని నచ్చబట్టిరి. తరువాత సభలో చేయబడిన తీర్మానములలో సాధారణ సంస్కార తీర్మానము లట్లుండ మనము గమనింపదగిన రెండు విశేషతీర్మానములు గలవు. కన్యకలు వివాహములేక జీవితము బ్రహ్మచారిణులుగ గఱపవచ్చునను తీర్మానమును వృద్ధులగు నాగోజిరావు గారు ప్రకటించిరి. దీనిని కొందరు ప్రతిఘటించి నిలుచువా రైరి. కాని తుదకిది సభ వారి యామోదమందినదయ్యెను. సంఘసంస్కార విషయములను సంవత్సరమంతయు నడుపుటకు కోయంబుత్తూరునందును ఆమండలములోని యితర పట్టణములలోను ప్రతిష్ఠాపన లేర్పడవలెననునది కడపటి తీర్మానము. దీనికి సభవారు సమ్మతినిచ్చి రని వేరె వ్రాయవలెదు. ఈసభల వృత్తాంతము ననుసరించి యిప్పుడు దేశభాషలాభారముగ బ్రతిష్ఠాపన లుపకరణములుగ సాంఘికజీవన స్వాతంత్ర్యాదర్శమును సాధింపవలెనను నుత్సాహము మన ప్రజ కంకురించి యుండుట తెల్లము. ఇది శుభప్రదముగాదని యెవ్వరందురు?

ప్రభుత్వపు వారి రాసాయన పరీక్షకుని 1913 వ సంవత్సరపు రిపోర్టు ప్రకటింపబడినది. ఇతని యాజమాన్యము క్రింద జరుగుపనులు నాలుగు తెగలవిగలవు. మనుష్యులకును పశువులకును విషముపెట్టిన కేసులలో ఆయా జంతువులు ప్రేవులు జీర్ణకోశము మున్నగు నంగముల పరీక్షించి నిర్ణయము దెలుపుట మొదటిది. వస్త్రములు మున్నగు వానికి రక్తము మొదలగు మరకలుదగిలి నిలుచు కేసులలో ఆమరకలను పరీక్షించివాని వలన నగు విషయములను బయలుపరచుట రెండవది. వ్యాయోగ సంబంధమయి వచ్చునోటలు, నల్లమందు, చెల్లని నాణ్యములు మున్నగువానికి

విమర్శించి వానిలోని లోటుపాటులను కనుచుట మూడవది. ప్రభుత్వశాఖల వాకిని ప్రజకును వస్తువులను పరీక్షించి వానితత్త్వముల నిరూపించి చెప్పుట నాల్గవది. ఈనాల్గు విధముల పనులలో మొదటి మూడు విధములను నేరములతో సంబంధించిన వగుటచే ప్రజావిషయములే యై గమనింప దగియున్నవి. కడచిన సంవత్సరము మనుష్యులకు విషము పెట్టటకు సంబంధించి ఈపరీక్షకులవిచారణక్రిందికి వచ్చినకేసుల సంఖ్య 188. అంతకుముందు సంవత్సరము 216. కనిపెట్టబడినవి 1913లో 97 కేసులు. అనగా నూటికి 51.6. ముందు సంవత్సరము నూటికి 56. 5. ఈ యొకెలనుబట్టి కడచిన సంవత్సరము అంతకు ముందటి సంవత్సరము నందు కంటె కేసులును అందులో దోష నిర్ణయములును తక్కువయే యనట సంతోష దాయకమే. అచేతన విషములు నూటయిద్దరకు సంబంధించిన 63 కేసులలో కనిపెట్టబడెను. అందు 39 మంది మృతులయిరి. చేతనవిషము 57 గురకు సంబంధించిన 34 కేసులలో కనుపించెను. అందు 25 గురు మృతులయిరి. పశువులకు సంబంధించిన కేసులు 68. 68 పశువులు చనిపోయినట్లు తెలిసినదట. మరకలు పరీక్షించుట 244 కేసులలో తటస్థించెను. ముందు సంవత్సరములో ఇట్టివి 209 కేసులే పరీక్షింపబడినవి. 1913లో చిల్లర కేసులు 37. విషపు కేసులును మరక కేసులును రెంటును పిండ విచ్ఛేదము లెక్కువ కానవచ్చుట చింతాపహాము. మొత్తముమీద నివి పదమూడు కేసులుగలవు. మనుష్యులకును పశువులకును విషమిడుటలో నిరిపోర్టుప్రకార మెక్కువగా పాలుకొనిన జిల్లాలు కనిపెట్టబడిన కేసులసంఖ్యను బట్టిచూడ వరుసగా కర్నూలు, గోదావరి యగుచున్నవి. మనుష్యు లెక్కువగా విషముపాలయిన జిల్లా కడపయై కన్యకలు చున్నది. ఈజిల్లాలోకనిపెట్టబడిన నాలుగు కేసులలో 48 గురకు విషసంబంధము కలిగినది. ఆయా జిల్లాల వారి విషయమును గమనించి యిట్టి నేరములకు దగిన ప్రతీకారము లేమైన చేయుటకు వీలున్నయెడల శ్రేయస్కరము. ఈ పరీక్షకుల విచారణకు ననధికార ప్రజ పుష్ట వస్తువులలో పరిశ్రామికవస్తువులున్నవాయని పరికింపగా నగివుల్లు ముఖ్యమై కన్పించుచున్నవి

మైసూరు సంస్థానములో పునర్వివాహ శాసనము లేమిచేసి బెంగుళూరు కంటోన్మెంటు స్టేషనులో జరిగిన వివాహములు శాసన సమ్మతములును ఆ సరిహద్దులకు బయట జరిగిన వివాహములు శాసనాంగీకార విరహితములును వగుచున్నవి. శ్రీవిద్యకు పేరుగాంచినదై ప్రవృద్ధి మార్గములను ప్రబలజేయు నుద్దేశములను వేనోళ్ళ వెలిబుచ్చుచుండు నాగరక రాష్ట్రమున నిట్టి నై పరిత్యము కాను పీచుట చింతాకరము. అందుచే సంఘ సంస్కార దీక్ష పరుండగుదివాను విశ్వేశ్వరయ్యగారు అచిర కాలములోనే పునర్వివాహశాసనమును బ్రిటిషు పరగణాలయందువలె తమ సంస్థానము నందును నెలకొల్పుదురుగాక యని విశ్వసించుచున్నాము.

వరశుల్క మరాఠా పిశాచము వీడించుచుండు నిక్కాలమున బెంగుళూరు డివిజనులో పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుగా నుండు సాలిగ్రామ రాజారావు బి. ఏ. గారు, ఎదరు ద్రవ్యవంతులు ఆసగొల్పినను వారివలలలో పడక తల్లితండ్రులు లేని కన్యకు- శ్రీనివాసమందిర మను శరణాలయమున పెంపబడిన యామెను- వివాహమున స్వీకరించుట విక్రీలి శ్లాఘాపాత్రము! మన యాచనలు వీరి ప్రవర్తన ననుసరించినచో వెంటనే కేయములను

చేరియ తంత్రీ వార్తలు.

రాజగారి జన్మదినోత్సవము.

లండను జూను 22 :— నేడు రాజగారి జన్మదినోత్సవము జరిగినది. వాన, మబ్బు, గాలి మొదలగు నాటంకము లేమియులేక చక్కగానుండెను. ఎండకూడ కాచినది.

ముఖ్యులుగ నున్నవారు.

సైనికులును అత్యంతమును కవాతుచేసిరి. రాజదంపతులు, గాజుటుంబులును మహిమందలును, మంత్రులును, సేనలకవాతును చూచుటకు విచ్చేసిరి.

కల్యాణియును - ఇండియనులు.

ఈచిత్రమును చూచుటకు, లండనులోనున్న కాలరీల జనులును, భారతీయులును వచ్చిరి.

విల్సనుగారి ఆభివందనము.

లండను జూను 23 :—వాషింగ్టను—జార్జి డక్టర్ గారి జన్మదినోత్సవ సందర్భమున ఆభివందనములు తెలుపుచు, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల ప్రెసిడెంటుగ విల్సనుగారు రాజగారి కీర్తినివాదనంపిరి. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల ప్రజలును, దొరతనము వారును, సేనలకవాతుకూడ మునున కొరుచున్నారు.

కెనడా భారతీయులు.

టోంబా జూను 22 :—కెనడాను తిరిగి తీసికొనివెళ్లుటకై కలకత్తాలో భారతీయులను ప్రోగుచేయుచున్నట్లు వందలిగానున్నది. ఈ ప్రయత్నము భాగ్యవంతులగు నొక హిందూస్త్రీ చేయుచున్నది.

బలవంతముగ పంపుట.

విక్టోరియా జూను 22 :—కమాగటూరు స్త్రీ మను బలవంతముగ పంపివేయవలయును. ఇంకొకమామలేదు. అని ఇమిగ్రేషను అధికారు లనుకొనుచున్నారు. కాని, బలవంతముగ పంపివేయుట భావ్యము కానందున, అట్లు పంపివేయుట మంచిదని సమర్థింప వీలులేదు.

సేనలకు రప్పించుట.

లండను జూను 23 :—టోంబా—వాంకోవరుపక్షమున కెనడా పార్లమెంటులో సభ్యుడు నున్న స్ట్రీఫెన్సుగారు కెనడా దొరతనము వారికి ఈక్రింది తంత్రీవార్తను బంపినారు :—కమాగటూరు స్త్రీ మనులొకని భారతీయులు ఆసాగ్రులుగ నున్నారు. సేనలకు బిలిపించవలసిన అవసరము రావచ్చును. కెనడాదేశపు ప్రధానమంత్రి ఈవిషయమై స్వతహాగా ఆలోచింపు చున్నాడు.

అల్పేనియా యుద్ధము.

దురాజు జూను 22 :—కవచిన్ శనివారము నుండియు కరలునారు, లూచినా అను ప్రదేశములలో దొరతనము వారి సేనలు తిరుగచాలువారితో యుద్ధము చేయుచున్నవి. నేడుతిరుగచాలువారు, గవన్న మెంటు వారి సేనలను నెమెనినదరకు తరిమినారు. వారిని స్త్రీ మనులై దురాజుపట్టణమునకు తేవలసినదని మేజరుగ్రూనుగారు ఉత్తరువులను ఇచ్చినారు.

యుద్ధము నిలుపుట.

దురాజు జూను 22 :—తిరుగబాలు పక్షమువారి నాయకులు నేడకొనినందున, అల్పేనియా ప్రభువు రెండ్రోజులు యుద్ధమునాపుటకు సమ్మతించినాడు. తిరుగబాలువారు రాజగారికి లోబడిపోవురని అనుకొనుచున్నారు.

డచ్చి అధికారుల అసమ్మతి.

రాజగారు యుద్ధము నాపుట డచ్చి అధికారుల కెంత మాత్రము ఇష్టములేదు.

విల్లండుస్వరాజ్యము.

లండను జూను 22 :—మోను నదీతీరము నందలి క్యాంక్సు పట్టణములో నేడు 3000 మంది నేవనలిస్తువాలంటిరు సైనికులవలె దుస్తులను ధరించి, నుసాకులను చేబూని కవాతు చేసినారు. వీరు మోటారు, గుట్టపు బండలలో వచ్చినారు. అందరును ఆకుపచ్చ జండాలను పట్టుకొని యుండిరి. అమెరికాలో సేవసించుచున్న విల్లండువారు కొందరు, ఈ కవాతును చూచినారు. వారు నేవనలిస్తులకు ధన సహాయము చేసేదమని వాగ్దాతముచేసినారు.

రెవెన్యూ గారి విజ్ఞప్తి.

విల్లండు ప్రజల స్వామ్యములకు బలవంతముగ భంగము కలిగించుటకు నెడ్డసేనను పంపుపక్షమున, వారి నెదిరించిపోరు

టకు చాలినంతమంది వాలంటీరులేరు. వాలంటీరు సంఖ్యను పెంచుట కలయును. ఇందు భనసహాయము కావలయును. అని రెవెన్యూ గారు అమెరికాలోనున్న విరిమసంఘము వారికి విజ్ఞప్తి నితంత్రీవార్తగా పంపినారు.

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు.

కేపుటౌను జూను 22 :—కేపుటౌను—దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల కష్టములను తొలగించుటకు కేయూచేరు బడిన టెల్లును దక్షిణాఫ్రికా సార్ల మెంటు వారు కెంవవమారు ఆమోదించినారు ఈ టెల్లునల భారతీయులకు సంబంధించిన క్యవమరము శాశ్వతముగ పరిష్కరింపబడనో, లేదో, అని కొందరు ఉపన్యాసములు, అనుమానించినారు. భారతీయుల కేలానై వాదస్వరేణమునకు పండితేయుటకు, తగినన్ని ప్రేరేపణలు కలుగ కేయవలయునని కొందరు చెప్పినారు. గగన్న మెంటు పక్షమున స్పల్సుగారిట్లు బహులు చెప్పినారు :—ఈ టెల్లునలన దేశమునందు శాంతి స్థాపించబడవలసి కొందరుచున్నారు. ఇంతమాత్రమున పార్లమెంటువారు కలిగియున్న సలహాల ప్రకారము తమధర్మము నాచరించుటకు వెనుదీయరాదు. పౌరులపై తుపాకులు ప్రయోగించి, వారలక బ్రేజీషు సామ్రాజ్యమునందలి ఇతరభాగములలో నున్న ప్రజలకు హానిని కలిగించుటకు సార్ల మెంటువారు వెనుకటి పద్ధతుల ననుసరింపజాలరు.

టెల్లును వ్యతిరేకము లేదు.

కేనెటు క్యాంపు డెల్ గారికి గంధిగారిట్లు వ్రాసినారు :—ఈ టెల్లు పనికిరాదని చెప్పవారు మాలోలేరు. కాన్యతగల మోందపుడెప్పుడు ఈ టెల్లుకు వ్యతిరేకముగ లేడు. ఈ టెల్లు ఎవరి కన్యయిందనో అట్టి భారతీయు లిక ముంద చెప్పుడును ఈ దేశమునకు రాగూడదని, టెల్లులో నున్నట్లు సేను కలచును స్పల్సుగారు క్యాంపు డెల్ గారి కిట్లు వ్రాసినారు :—కంట్లాట్ల ఆయిపోయి స్వేచ్ఛగానున్న భారతీయుల స్వాతంత్ర్యమునకు, వెనుక ఆలోచించినట్లు భంగము కలిగించబడదు.

గ్రీకు టర్కీ-ర్యుసంగరియులు.

లండను జూను 23 :—కాన్స్టాంటిన్ టర్కీ పార్లమెంటువారు ఇదివరకు డార్డి నెల్సు దీవులను ధ్వంసము చేయవలయునని ప్రయత్నించిరి. టర్కీ గ్రీకు శత్రువులకు గంధికుదురు మాన్యులు కనబడుచున్నందున డార్డి నెల్సును ధ్వంసముచేయు లెంపును, టర్కీ పార్లమెంటువారు వదలుకున్నారు.

మెక్సికో నృననాగరియులు.

లండను జూను 23 :—నయాగరా—మెక్సికో దేశములో శాంతిని స్థాపించవలయునను ఉద్దేశముతో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల దొరతనమువారు కెనడాను వచ్చి, కెనడా కరం జాగారి ప్రతినిధులను నయాగరా సగకు రమ్మరి పిలిచినారు. హార్డాగారి ప్రతినిధు లందరు అంగీకరించిరి.

సింహములు మనిషిని మ్రొంగుట.

చికాగో జూను 22 :—చికాగో పట్టణములో ఒక నర్కసు గలరు. ఈ నర్కసులో సింహములను మాలిషుచేసి కొని వానిచేత నాటాడించువాడు, ఆరు సింహము లున్న బోనులోనికి వెళ్లెను. అంతట వానిపైబడి తీర్చివేసినది. ఒక సింహము బోనునుండి తప్పించుకొని పట్టణమువారికి బడినది. జనులు తల్లడిల్లరి.

రెవెన్యూనుండి విమోచముపై ప్రయోగము.

లండను జూను 22 :—కేనొయ్ ఆరు ప్రెంచి వైచానికుడు జూలై నెలలో గవీయా దేశమునకు ముఖ్యపట్టణముగు నెంటుకీటర్గుబగోనుండి, చినాదేశపు ముఖ్యపట్టణముగు పెకింగుకు విమానముపై ప్రయాణముచేయ దలచినాడు. ఈయన చెవియాల్కెస్సుగ, ఇర్కుట్సుకు, కాలగను పట్టణముల మీదుగా ప్రయాణముచేయునట.

పరిషియా నూనెకంపెనీ.

లండను జూను 22 :—ఆంగ్లో పరిషియా నూనెకంపెనీ కాంట్లాట్సు సార్వి ఇండియాదొరతనమువారి అగ్రాధాయము కనుగొన బడినది. ఈ కంపెనీ విషయములో పరిషియాలో నున్న రాజకీయ, అధికారులతో, ఆలోచించుటకు కియరు, అడ్మిరల్ నర్ ఎడ్మండు క్లెడుగారు నియోగింపబడినారు. వీరు పరిషియాలో ఆలోచనలు ప్రార్థి అయిన తరువాత, ఢిల్లీకి వెళ్లి, ఈ కంపెనీ వ్యవహారములను ఆలోచించుటకు వైస్రాయిగారిచే ప్రత్యేకముగ నేర్పరుపబడిన ఉద్యోగులతో ఆలోచించి వచ్చినారు.

రాచస్త్రిలకు సైనికోద్యోగములు. లండను జూను 22 :—జార్జి డక్టర్ గారి భార్య మేరీ రాణిగారిని 18వ హంస్సున సేవకును చక్రవర్తిగారివల్ల అతెగ్గొడూ రాణిగారిని 19వ హంస్సున యుక్కుమైరువేనలకును గానుమరికను 7వ హంసున సేవకును, బూయిన్ గాను మారికను ఆర్ గయిల్ హైలాండును సేవకును నెడ్డకర్నలుగ నియమించినారు. ఇవి కేవలము గౌరవపదవులు.

కనెంటు గానెను.

లండను జూను 22 :—లండనులో కనెంటు గానెనను నెడ్డతోట యొకటి గలదు. ఇప్పుడు నర్ బోనెపు బీచ్బ్యాం ముగ్గా క్రికెట్లో 19 ఎకరముల భూమిని కొనిరి. వీరు కొనిన భాగమున చూర్మెటు, క్రుక్ క్రికెట్ నాటకశాల, ఇంకొక నాటకశాల గలవు. ఇక్కడ భూమిని కొనవలయునని ఇంక కొందరు ప్రయత్నించుచున్నారు.

స్వామిగారు మురు.

లండను జూను 23 :—మార్కెట్—ఎంకెన్ ఆఫ్ డ్రాండుస్టీ మరుకు కొట్టుకొనిన సార్ గాడు స్టీ మరుకు నేలములో అచ్చి వేయుటకు, అడ్వికాలిటీ కోర్టువారు ఉత్తరువులను జారీచేసినారు.

నార్ బేల్లూ తుసాగులు.

లండను జూను 23 :—చెరిజియును దేశమునందలి ఘంటునుండి ఐర్లండు శత్రువులతో డెల్ ఫాసుకు అనిసినార్ బేల్లూవేసుకొని ఒక స్త్రీ మరుకు వచ్చినది. అధికారులు బేల్లూను పాలిచేసి చూచినారు. లోపలచ్చి మరుకులుండెను.

బ్రిటీషు యుద్ధనావలు జర్మను నెడ్డు.

లండను జూను 23 :—బ్రిటీషు యుద్ధనావలు జర్మనీ దేశములోని కొలు పట్టణమునకు వెళ్లెనని ఇదివరకే తెలుపబడినది. బ్రిటీషు యుద్ధనావలకు స్వార్త మిచ్చుటకు, అనేక ఏర్పాట్లు చేయుచున్నారు. పహాగములు, కనభోనములు, పవనల పందెములు, మొదలగు విషయములు జరుగును. జర్మను చక్రవర్తిగారు హో హో శో తెల్పుతన రుబ్బిరులలో విందుచేయుదురు.

బై ఎలెక్షను.

లండను జూను 23 :—బై ఎలెక్షను పక్షమున సార్ల మెంటులో యూరియునిను డెప్పుడుగానున్న గాన్యము గారు తమ పదవికి రాజీ నామాయిచ్చిందని బై ఎలెక్షను జనుకలసి వచ్చినది.

మరణవాదీలు.

లండను జూను 22 :—ఫే నెర్సు బ్రెన్కెన్ స్పర్సు ప్రవృత్తియును, సివిలు ఇంజనీయును మృతుని కొలిచుచున్నాడు చరిపోయిరి.

చేరియ తంత్రీ వార్తలు.

సార్వభౌముని జన్మదినోత్సవము.

చూనా, జూను 22 :—సార్వభౌముని జన్మదినోత్సవ గౌరవాదులు ప్రతిసంవత్సరము ఒకపు దినమున నేటి సాయంత్రము కవున్నిల భనము చక్కచందది గడ్డుల ఎడెంటుగారు జరిపిరి. కర్నూరు లోకములు, మహానలును, సభనలంకరించిరి. కెమన్ను డ్యుయ విసంయునకు కనుకొయిదు గారి గౌరవాపై తుపాకులు ప్రేల్చి అభ్యుదయము చేసిరి. తరువాత వీరు లేచి యిట్లుపద్యనింపిరి :— నాచిచ్చియు గాదు వైమరిత బామునపుడే దుస్తూరు సి. వి. ఇ గారు చుట్టికెండుట వలననునకు చాలకష్టము కలిగినది. 1912 సంవత్సరములోనే స్వర్గుల మీద మయ్యబడెను. 19వ కెకాభారంధమునుండియు వీరి నంశము చాల ప్రసిద్ధి గాంచిరి. కర్నూరు బాముసాపు ఈ కంభాపక్షము. ఈ పక్ష వివరముచేతను, నూనెకంపెనీ తన నూనెకంపెనీ వాయికెక్కు ద్వస్త్ర నాకర్షింపబడినది. దుస్తూరు బాముసాపుగారి మునిమనుచు దుస్తూరు ఆ ను న దు తన జీవితమును సంస్కృతము నధ్వనించుచు వివేకావించి స్వామి వాణిగాయని యంగీకారమున వడసెను. బామునకు కుమారుడగు దుస్తూరు నెండటకు నుండు సంవత్సరము నెల కొన్నెను. 1824 లో వీరిని కెకాభారంధలో సార్వభౌములకు గురువు నెమ్మకొనబడెను. పూ నానుండి వీరు ము సార్వభౌమ కి విషయ కు గురు కి క్యమును యిరవదొడ్డు వ్యాంపకేసిరి. కొన్ని సంవత్సరముల తరువాత వీరి ఆచార్యతీర్థము వంశపారవర్య అయినది. నెంపెర్నూరు కుమారుడు బామునపు గారు వివేకంపెనీలో స్వర్గానికి పుట్టు మొదటివారు. వీరివారములు బామునపుగారి ప్రభుత్వ కథానాయకులు. వీరు 1853 సంవత్సరములో ఆంగ్లేయుల

కొలుపులో బీరారుకు తహసీలుదారుగ చేరిరి. సిపాయిలు తిరుగబడిన సమయములో వీరెంతో యువకారముచేసిరి. కొందరు సోవారులతో బోల్తా పట్టణమును వశముచేసికొని తిరుగుబాటుచేసిన ఫిరోజ్ షా సాహెబును ఖయీద్గా పట్టుకొనెను. వీనికి ప్రతిఫలముగ వీరికి డిప్యూటీ కమిషనరు పనియొసగబడినది. తరువాత కిసుకయిదుగారు దొగతనముపక్షమున గౌరవాభ్యుదయ జాతు ఫిర్రుగాడికిని, సర్దురు అబ్దులు డౌలతుఖాన్ గారికిని దుస్తులు సమర్పించిరి. పుష్పయులను, తములపాతులను పంపివేసినతరువాత సభ ముగింపబడెను.

బొంబాయిసభ.

రాజగారి జన్మదినోత్సవము జరుపుటకై నేటి సాయం. కాలము బొంబాయిలో హిందువులసభ యొకటి జరుగును.

తిలకుగారికి స్వాగతసభ.

పూనా జూన్ 22:— మాండలేలో నారుసంవత్సరముల ఖయీదు ననుభవించి వచ్చిన తిలకుగారికి మిత్రులును వీరి యందు భక్తిగలవారును స్వాగత మర్పించుటకై పూనా పట్టణములో వీరి నివాసమున నిన్న సాయంకాల మొక పెద్దసభ జరుపబడెను. ఆ నేడు సభ నలంకరించిరి. స్వాగత గీతములతో సభ యువక్రమింపబడెను.

తిలకుగారి ప్రసంగము.

సభమగియుటకు పూర్వము తిలకుగారిట్లుపర్యవసించిరి:— రివ్ నెక్ విక్టోరియా వలెనే ఆరుసంవత్సరములు ప్రవాసము నందుండి తిరిగి ప్రపంచములో బడితిని. ఈ కాలములో నేమిజరిగినదో నాకు తెలియదు. నావిషయమై గాస్త్రీహితులు కూడ దుఃఖపడుటచే నాకు గొంతలేలికగ నున్నది. నేను బయటకు వచ్చిన సంగతివిని వారు పడినంతోషము నాయానందము నతిశయింప జేసినది. నేను జర్మనీ వెల్డెనని వజంతు పుట్టినది. కొంతకాల ముండినగాని యేమిచేయునది రూఢిగాదు. ప్రస్తుతము నేనేమియు నిర్ధారణ చేసికొని యుండలేదు.

మిమ్ముల మిత్రాయి తమలపానులను సభ్యులకు పంచివెట్టిరి. తిలకుగారికి జయము కలుగుగాక'యని కరతాశ్చర్యములతోను గీతములతోను సభ ముగిసెను.

బొంబాయిలో కుంభవృత్తి.

బొంబాయి జూన్ 22:—కడచినవారమున చివరదినములలో బొంబాయియందు కుంభవృత్తి ముగిసినది. శనివారమునుండి మూడుగంటలలో రహదారి 20 దుక్కులు పడినవి. నిన్న అధిక వృష్టుమకరిసి, పొడిగనండిన హార్డు నాకాశ్రయము నీటిమయమయ్యెను. చాల నీటిని యంత్రములతో పోడివేసిరి. ఓడలలో సరుకు కెక్కించుకొనుటకు వీలులేక కొన్ని ఓడలు ప్రయాణముచేయుట కేర్పరుచుకొనిన తేదీలను బయలుదేరుటకు వీలులేదని తెలియజేసినవి.

హార్డింగ్ ప్రభువు జన్మదినసోత్సవము.

బొంబాయి జూన్ 22:—హార్డింగ్ ప్రభువుజన్మదినోత్సవము రాజధానిలో నెల్ల మిగుల వైభవముగ జరుపబడినది. బరోడా సంధానము నందలి తాలూకాపట్టణము లన్నిటిలోను పెద్దపెద్ద పట్టణములలోను పౌరశాలలో చదువు పట్టెలకు తినుబండారములు, పంపివెట్టె బడినవి. కత్తియవారు సంస్థానము నందలి యాకేక స్థలములలో నిష్ట వేడుకలు జరిగినవని తెలియచున్నది.

కొంతకాలము నిలుపుమట.

హార్డింగ్ ప్రభువు మరొకరికలము మనజేశమునకు గాల్గవలసిగ నుండుటకు కోరవలసినదని తెలియజేసిన విషయమున్నట్లును హార్డింగ్ పంపబడినది. వీరిని మరొకరికల ముంచు నట్లు గ్రాండ్ ముచు ననేక పట్టణములలో సభలుజరిపి హిందూ దేశ వ్యవహార కార్యదర్శిగారికి విజ్ఞాపనముల పంపుటకై యేర్పాటులు జరుగుచున్నవి.

సిల్ హెట్టు వరదల నష్టము.

కలకత్తా జూన్ 23:—సిల్ హెట్టు జిల్లాలో సానామ్ గంజియందు వచ్చిన వరదల వివరము లింకను తెలియవచ్చుచున్నవి. 11 వ తేది రాత్రి ఒనులందఱు నిద్రించుచుండగా బ్రహ్మాండమగు వృష్టు ముగిరిసి, గ్రామములను, పశువులను, మనుష్యులను, ఎల్లలను తుడిచిపెట్టుకొనిపోయెను. కడచిన సంవత్సరము బరద్వాసలో వచ్చినదీనిని 15 మొదలు 20 అడుగుల లోతున వరదలు ప్రవహించినది. ప్రాణరక్షణార్థమై కొందఱు మనుష్యులు చెట్లపైకెక్కి తప్పించుకొనిరి. ఈవార్త తెలియవచ్చుటతోడనే సబ్ డివిజన్ ఆఫీసు గుహాగారు బీదలకు గావలసిన సహాయమునకై తగు సేర్పాటులు చేసిరి. బియ్యము

పప్పువేసి పడవలు, పంపబడినవి. కాపాల్ అను గ్రామము నందొక చెట్టుపై నేడుగురు మనుష్యులు దిగిబరులై, వణికుచు ప్రాణములు లిగబట్టుకొని కూరుచుండిరి. వీరిని పడవలవారు మెల్లగా దింపి రక్షించిరి. ఇదేవిధముగా నింకొకచోట మఱి యొద్దరు మనుష్యులు కాపాడబడిరి. ప్రాణనష్టమేమియు సుభ వింపియుండలేదు. ఇంగ్లీషుమాత్రము కూలినవి, పంటలు నాశనమైనవి. కాశీకొండలు మొదలు సుర్వానదీతటకు గల ప్రదేశ మంతయు జలమయమై యుండెను. ఇంకను వర్షము కురియుచున్నది. చాల నష్టము కలుగునని భయపడు చున్నారు.

బర్మాలో గొప్పవరదలు.

రంగూను జూన్ 22:—మినుబుజిల్లాలో నిదివరకన్న డెరుగని వరదవచ్చి పశువులకును, ఆస్తికిని చాలనష్టము కలిగెననియు కాని దైవశక్తిమతే నింతవరకు ప్రాణనష్టము కలిగియుండలేదనియు మినుబుజుండి తెలియవచ్చినది. మినుబుకు నలుబది మైళ్లలో నుండిన మెజిల్ హెడ్డువద్దను యొద్ద నీరుపొంగి సంగతి కొన్ని రోజుల క్రిందట తెలిసికొనబడెను. అప్పుడు 15 అడుగులకు నీరుపొంగి ప్రిక్ బ్యూలో పల్లపు భూములలో కట్టు కొని నయిండ్లు మునిగి యుండెను. తరువాత 25 అడుగులకు హెచ్చిపోయినది. ఇక మూడుగులు మెక్కి వచ్చినయెడల చాల పశువులకును, జనులకును నష్టము కలిగి యుండును. మొత్తము, సలీముకాలులకు సెంతయో నష్టము కలిగినది. ఈ కాలముల నీమాసములో తెరువలసి యుండెను. కాని గండ్రుపూడ్చి సాధ్యమగునంత త్వరలో కొనసాగించుటకై పని చేయించబడుచున్నది. భారావా నమీషమున హెడ్డువద్దనుకు ఆయిదు మయిళ్ల దూరమునందుండిన మురుగు పోవు కాలువమీద వేసిన వంతెనకు గొప్ప నష్టము కలిగి కుడివైపు గోడ కూలినది. ఇటీవల చల్లిన నవ్వుల పంట తుడిచి పెట్టుకొని పోయినది. నేలనుకాలువల కట్టలు తెగిపోయినవి. డి. పి. డబ్లియు. వారి రోడ్లలో చాల వానికి నష్టమువచ్చినది. ఎన్నియో వంతెనలు కొట్టుకొనిపోయెను. ఎంతవరకు నష్టము కలిగినది ప్రస్తుతము తెలియ జేయుటకు వీలులేదు. అనేకచోట్ల నీరు మడుగులవలె నిలిచినది. మన్యపు జ్వరము లీ సంవత్సరము వచ్చునేమో యని భయపడు చున్నారు.

డాక్టరు ఫీజుదావా.

రంగూను జూన్ 23:— అప్పురుబర్మా జ్యుడిషియల్ కమిషనరుగారిచే గడచిన శనివారము ఒహుచిత్రమైన కేసా, కటి పరిష్కరింపబడినది. భామెలో ప్రివిల్ సర్జునుగానున్న కెప్టెన్ లాక్ ఐ. ఎమ్. ఎస్ గారు టెల్లిగ్రాఫు డిపార్టుమెంటు తాలూకు పి. గుల్లాపురుపై 22 రూపాయలకు దావాతెచ్చెను. ప్రతివాదిభార్య జబ్బుగానుండి సపుడు వాదిపోయి చూచినందునకై యీసామ్మ చాచ్చివేసెను. స్ట్రాల్ కాజు కోర్టువారు మొదట నాలుగురూపాయలకు డిక్రీయిచ్చుచు రెండునాయిదాలలో నీసామ్మ నియ్యవలయుననిరి. ఖర్చుల నియ్యలేదు. ప్రతివాది యొక్క 6 దాయమునందు 5 వ వంతు సామిష్టిమించుట సరిగానుండునని జడ్జిగారు చూచించిరి. టిలవరీదే రెండవ పర్యాయము డాక్టరుగారు పోయినందున దీనికి ఫీజుఇయ్య వక్కరలేదనిరి. వానికి మనిఅడ్డరు ద్వారా 10 రూపాయలు పంపగా దీనిని విరాకరించి, ప్రతివాది కుటుంబమునారి మీద వేటువేటు దావాలు తెచ్చుట ఒహుచీనమనిరి. ప్రతివాదిభార్య పంపిన పదిరూపాయల మని అడ్డరుకు తిప్పివేసిన సంగతి నిజమనివాది ఒప్పకొనుచున్నాడు. ప్రతివాది యింట్లోని ఖరారుచేసుకొని యుండలేదు. ఈతనికి నెలకు 80 రూపాయల జీతము. భార్య, పిల్లలు, తల్లియింటి యందుండిరి. డాక్టరుఫీజును వాయిదాలప్రకారము యిచ్చుకొందునని చెప్పకొనెను. దీనిపైన డాక్టరు గారు అప్పీలుచేయగా తడవకు 16 రూపాయలు పుచ్చుకొనుట న్యాయమేయనియు, నింత చదువుకొనువారికి 4 రూపాయ లిప్పించుట సరికాదనియు, క్రిందకోర్టువారి తీర్పు క్రమముగా లేదనియు, చెప్పవలయునని సహ 32 రూపాయలకు తీర్పుచెప్పిరి.

ప్రేమగుమీద కూలీలు.

రంగూను జూన్ 22:—రంగూనుకువచ్చి పోవుప్రయాణీకుల సామానులు తీసికొనిపోవుటకై కూలీలు, కూలీసెక్కువ పుచ్చుకొని చుండిరిని యెన్నియో పర్యాయములు తెలియజేయుబడినది. చెన్నపురిలో నిటీవల యేర్పాటుచేసి జయప్రదముగ సాగించుచున్నట్లుగనే కంప్లాట్లమీద స్త్రీయలలో కూలీల నియోగించుటకు బదులుగ తమంతట తామే కొందరిని యేర్పించి ప్రయాణీకులకు మచితముగ సప్లయచేయుటకు రంగూ

లోని బ్రిటీషుస్త్రీము నేటికేమను కంపెనీవారి యధికారులు పొర్రంబింతురు. ఇవి జూలై మొదటితేది నుండియు పొర్రం భవగును. టీకెట్టు కొనినవృద్ధు కొంతెముసామ్మ అదనముగా చెల్లించుటవలన దీనిఖర్చు భరింపబడును.

కాల మౌనము.

పీఠా జూన్ 22:— ఋతుపవనము కలియవారునకు వ్యాపించి పశ్చిమతీరమున అధికవర్షము కురిసినది. కాని దేశములోపల తగ్గినది. కలియవారులో పవనముందు కలిగిన మార్పు నూచనలు నేడంతగాలేవు. బంగాళాఖాతముయొక్క వైభాగమునందు వాయుభారము కొద్దిగ తగ్గినది బర్మా సంయుక్త రాష్ట్రముల పశ్చిమ తీరమునను, ద్వీప కల్పముయొక్క పశ్చిమ తీరమునను, ఉత్తర హిందూరాదు, చెన్నపురి తీరముయొక్క ఉత్తరమునను స్థానికముగ తూర్పు పంజాబు, గుజరాతు, మధ్య హిందూదేశమునను సర్వత్ర వర్షము కురిసినది. బంగాళము, ఒరిస్సా, బెల్గాచీ, స్థానము, తూర్పు రాజపుత్ర స్థానము, మధ్య పరగణాలు, బొంబాయి, దక్కను, మైసూరు, చెన్నపురియొక్క ఆగ్నేయ భాగమునకు కొన్ని జల్లులు పడెను.

నూచన:—రాజపుత్రస్థానము, పంజాబులలో వర్షము కొంతవరకు హెచ్చును.

సింధు జూన్ 23:—కాశ్మీరము, ఉత్తరపంజాబు, బెల్గాచీ స్థానములలో వర్ష వాయువులు నీచుచున్నవి. కలియవారులో కలిగిన తొందరలు సర్దుకొన్నవి. బంగాళాఖాతమునకు వైభాగమున కలవరముగా నున్నది. బీహారు సంయుక్తరాష్ట్రములు కాశ్మీరములలో వేడి అధికముగానున్నది. బర్మా, గుజరాతు, మధ్యభండియా, తూర్పు పడమటితీరములలో వర్షమంతటను కురిసినది. ఒరిస్సా, ఉత్తరపంజాబు, మైసూరులలో అక్కడక్కడ కురిసినది. అస్సాము, బెంగాలు, కాశ్మీరము, బెల్గాచీ స్థానము, మధ్యపరగణాలు, బొంబాయి, దక్కను, హైదరాబాదు, చెన్నరాజధాని ఉత్తరమునను, మదరాసుతీరమునను జల్లులు పడినవి.

నూచన:—ఒరిస్సాలో వర్ష మధికమగును.

స్త్రీస్వాతంత్ర్య వాదినులు.

మేరీ రిచార్డుస్ కన్య యిట్లు వ్రాయుచున్నది:—

మే 20 వ తేదిని రోగులకు సేవశేయుగృహమునం దుంటిని. నాయొద్ద నొకపరిచారికకూడ నుండినది. చాలజబ్బుగా నుంటిని. అయినను, నన్ను పట్టుకొని కారాగారమున వేసిరి. తరువాత 23 వ తేది శుక్రవారము మధ్యాహ్నము డాక్టరు ఫార్వార్డునన్ను చూడవచ్చెను. నేనుచాల బలహీనముగా నుంటిననియు, నిట్టిస్థితిలో బలవంతుముగా ఆహారము లోపలి కెక్కించినదాని కోర్వజాలననియు, నట్లజేయుట హానికరమనియు, కావున లై సెన్సు దీసికొనివెల్లి ఆల్లరిచేయకుండ నుండుమనియు, నీమాటలు జెయిలుఅధికారిగా గాక వైద్యుడుగా చెప్పవలసినియు, ఆయన చెప్పెను. ఇందునకు నేను సమ్మతింపవలసినచేతులు నలుపుకొనుచు వెడలిపోయెను. పదినిమిచములు గడచెను. ఇంతలో ఆర్డరువాడ్యుడచ్చి పని ప్రారంభించిరి. కోడి గ్రుడ్డు పాలు కలిపినద్రావకమును లోపలికెక్కింపసాగిరి. ఆ దాధననేను చెప్పజాలను. మూడుసార్లు డోకితిని.

శనివారము ప్రార్థన నిదేవిధమున తిరిగి ఆహారములోని కెక్కించిరి. గొట్టుముపెట్టి బలవంతుముగా నెక్కించుచుండినంత సేపు బాధకోర్వలేక ఏడ్చుచునేయుంటిని. ఎందుకిట్లు బాధించెదగని విలపించితిని. డాక్టరు ఫార్వార్డుగారు నాబలహీనస్థితినిజూచి భయపడిరి. ఆసాయంకాలము పర్ హెగ్నర్డు స్ట్రాలేగారు వచ్చి నన్ను చూచి నేను చాలబలహీనముగా నుంటిననియు, నిట్లు బలవంతుముగా ఆహారముపెట్ట వలదనియు, చెప్పిపోయెను.

సాయంకాలము మధ్యాహ్నమునకు నా కేవిధముగ నాహారము లేకుండెను. అంతట నాబలహీనమునకు భయపడి కాబోలు నాకస్తికముగా ఏడుదలచేసిరి. రాకెల్ పినుగ్రోడను, ఆకెసెల్ కన్యతోడను రెండుసార్లు జెయిలులోనుండగా మాట్లాడితిని. రాకెల్ పిను మే 18 వ తేదిని ఆహారము పుచ్చుకొనుట మానెను. ఈమెకు 19 వ తేదిని బలవంతుముగా ఆహారము నెక్కించిరి. ఇట్లు చేయుట వలన జాల బాధకరముగ నుండినదనియు, నీయాహారముపొట్టలోపల పులిసిపోవుచుండినదనియు, నీమె చెప్పినది. ఇదిగాక మరోసంబంధముగ బాధకూడ విశేషముగ నుండెననియు, ఏడకలలు వచ్చుచుండిన వనియు కూడ చెప్పినది. ఇట్టిమెకు 14 వారములు బలవంతుముగా ఆహారము పెట్టిరి. ఆమె కంఠస్వరము బలహీనము, తప్పుడు మాటలు, బట్టి మత్తుమందు బెట్టుచుండిట్లు కనపడుచున్నది. ఇదేవిధము ఆకెసెల్ కన్యకును బెట్టినట్లున్నది. సాపము రాకెల్ పిను ఆకెసెల్ కన్యకు కిటికీదగ్గరకు రమ్మని రెండుసార్లు పిలిచెను. ఈ మాట లామెకు వివరదంతదూరము లేదు. ఆయినను కదలక పడియుండెను. ఇదంతయు మత్తుమందుయొక్క లక్షణము కాదా?

తెనాలి పి॥ నిషేధపు శిక్షలు.

[వైద్యోజ్ఞుల స్వీకరణిహముగాను.]

III

ఈ పంటకాలువల విషయములో 1-7-1911 తేదిన గుంటూరు జిల్లాలో ప్రచురపరచబడిన సర్క్యులరును గూర్చి యందుక వివరించెను.

ఈ సర్క్యులరుయొక్క మొదటిపేరాలో నూతనముగ ననగా నాసర్క్యులరుపేర్కొనఁ ద్రవ్వబడుఁ గాలువల విషయ మైన నిబంధనలు కలవు. ఈ నిబంధనలకూడ రైతుల తేమము నకై యేర్పాటు కావబడినట్లు లోకమానస. ఏలయనగా, క్రొత్తకాలువలు వలయునెడల డివిజన్ డిప్యూటీ కలెక్టరు గారికి దరఖాస్తు చేసికొనిన యెడల వారు పిలువబడి మంజూరు చేయుటకు ముక్తవు లియఁడునని యందున్నది.

ఈ సర్క్యులరుయొక్క 2వ పేరా మనకు మిగుల బ్రధానమైనది. “విస్తీర్ణమైన ఆయకట్టును పొందలచేసే పాత కాలువలకు, ఇబ్బందికరమైనప్పటికి, నిషేధపుశిక్ష కట్టబడదు. ఈకాలువ లుండుటకు పిలువేనప్పుడు అనవరతమే, ఆర్థప్రకారము క్రొత్తకాలువలు తీసికొని లోకలోభండులో ఖర్చుకెట్టి క్రొత్తకాలువలు ద్రవ్వబడును. మరియు వారి వాగుచేయ బడును.” అనియున్నదికదా! కిం తాత్పర్యమే? కేవల రైతాంశాలలో సముద్రప్రాంతమునను అర్థవజ్ఞు మొదలగు గ్రామములలోని పక్షభూముల నూతన మాగానికై ద్రవ్వబడిన కాలువలకాక చిక్కినయీడలలోని పంట కలువలన్నియును చాల పురాతనమైనవి. ఇట్టి కాలువలు ఇబ్బందికరము లైనప్పటికి నీ నిబంధన ప్రకారము నిషేధపుశిక్ష కట్టబడదుకదా! ఇప్పుడేల అట్టి నిషేధపు శిక్షను విధించుచున్నారు? “విస్తీర్ణమైన ఆయకట్టును నీరు పొందల చేసే పాతకాలువలకు” నిషేధపుశిక్ష కట్టబడదు. ఇంట “విస్తీర్ణమైన ఆయకట్టు” అనఁగ నర్థమేమి? సంవత్సరమునొకసారి గొన్ని ప్రదేశము లందు రెండు ఎకరముల భూమియే విస్తీర్ణముగా నాయకట్టు కావచ్చును. ఈ కాలువలుండుటకు పిలువేనప్పుడు లోకలోభండువారి ఖర్చుతో రైతులకు ఇబ్బందిలేకుండునట్లు క్రొత్త భూములును సూచించి క్రొత్తకాలువల ద్రవ్వించెడు. ఇట్లు క్రొత్త కాలువల ద్రవ్వనది సర్కారువారేకదా! ఐన నిప్పటికి 4 సంవత్సరములనుంచి పాతకాలువలను బూచ్చవల కినదిగా రైతులను సర్కారువారు నిర్బంధించుచు నుండు ల్పరాభివృద్ధి గాంచుచున్న నిషేధపు శిక్షలు విచిత్ర వనూలు చేయుచుండిరికదా! అందువలన నిడుముల బడు చున్న రైతులనిమిత్త మీ కాలము లో క్రొత్త కాలువల నెమ్మొన సర్కారువారు ద్రవ్వించిరా? అట్లుద్రవ్వించలేదునని కదా, అట్టికాలువల ద్రవ్వించుటకు బ్రయత్న మొనరించుచును. మీదు మిక్కిలి, ఒకరయిత నిషేధపుశిక్ష నిచ్చుకొనఁ జాలక నేనివరకున్న పాతకాలువను బూచ్చెదననియు, తనప్రక్కనున్న రయితచేసలో నుంచి తనభూమిక గాలవను సర్కారువారు ద్రవ్వించునెడల నందుకు యావత్తు ఖర్చును భరించెదననియు ను అర్థమవుచున్నగా తా మావిషయమై నోక్రియ పుచ్చు కొనుట లేదని కలెక్టరుగారు యిండాపు మెంటు నంపినారట! ల్యాండ్ ఎక్జిజివన్ ఆఫ్ ప్రకారం కంపెనీ నేషన్ యిచ్చి యెట్టిభూముల నయినను సంపాదించ గల సర్కారువారు యిట్లునుచుండఁగా రయితలు తమంతట తామెట్లు నీటివనస్థ నేర్పఁబడరు. సామాన్యముగ నొకరయిత తన భూమిలో నొండొకటియొక రయితకు గాలువిచ్చుట కొప్పుకొనడు. సర్క్యులరుయొక్క 3వ పేరాలోని ప్రవచనాగ భూప్రకారం దొంగల కట్టముగ ద్రవ్వబడిన కాలవలైన నాపతాళను నేనినెడల సర్కారువారు నోక్రియ పుచ్చు కొనఁజేయు కదా! ఇప్పటివరకె డివిజన్ వివిధముగ నున్న యీ యాచింపుడు. ఇట్లు నాపతాళను నేనినెడల దొంగలు ప్రయాణింపులు కావని యివరకే నెలిపియింటిని. నాప రాళ్లను బజుచుటకుగాని, చిన్నచిన్న కంటేల గట్టుటకుగాని రయితలు సంబంధియైనారు. కొని సర్కారు వ్యాప్త కొందుగా యని సంబంధింపవలసి యున్నది. ఇంతేలే! 28-1-1914 తేదిన జరిగిన చెన్నపురి శాసన నిర్మాణ సభలో గౌరవనీయులగు కే. రామయ్యగారి ప్రశ్న మునకు బ్రత్యుత్తర మొసంగుచు సర్కారు వాఁపటమున నొకవనీయు లగు ఎస్ హెచ్ ఆట్కిన్సన్ దొంగగారు “నిషేధపు శిక్షను సర్కారు వారిక ఆదాయముగ నెంచుచున్నారనుట న్యాయవిరుద్ధము” అని వక్కాణించిరి కదా! అట్లయినచో నీనాలుగు సంవత్సరములనుండియు బంటకాలువలైన విధించిన నిషేధపు శిక్ష మొత్తముతో నాపంటకాలవలనైన నాపతాళ బం గా

విస్తీర్ణం తెనాలి గట్టుటగాని సర్కారువారు చేయరాదు? ఈ నాలుగు సంవత్సరములలో తెనాలి తాలూకాలో సర్కారు వారు నూతనకాలువల నిషేధపు శిక్షతో నీపంటకాలువలనైన పంటనెల గట్టుటయేగాక చాల దొంగలలో కంకరరొడ్లను గూడ వేయవచ్చును. ఇప్పటి యిట్టి యనవరకట్లు బాదాయము ను సర్కారువారు తెనాలి తాలూకా బోర్డువారి కిచ్చుట యుచితము.

సర్క్యులరు మూడవ పేరా యొక్క ద్వితీయ భాగము దొంగలలో నిలుపుగ ద్రవ్వబడిన కాలువలకు సంబంధించినది ఇట్టికాలువలు కేవలము నిపరాధులు సామాన్యముగ దొంగ రొడ్ల కిరుపార్వంబుల ద్రవ్వకాలువ లుండువిధముగ దొంగల కిరుపార్వంబుల నిచ్చిన కాలువలు ప్రసించుచు భూము లకు నీరుపాటువల తేయుచుండును. దొంగల మధ్యగా బ్ర యాణము చేయుట కీ చిన్న కాలువలెట్టి యిబ్బందికలుగచేయ నేరవు. “ఈకాలువలు, దొంగలలో నిలుపుగా ద్రవ్వబడి, రయి తుల పొలముల హద్దులలోకి ఎక్కువ కట్టము లేకుండు, తీసి కొనుటకు పిలువేయ నెడల, ఒంటికిష్టు కట్టబడును.” అని యు న్నది కదా! ఒకదొంగకు దూర్పువైపున నిపుడొక సాచికా లున యున్నదనుకొనుడు; ఆకాలువకు దూర్పువ మాగాని భూములున్న వనుకొనుడు; ఈకాలువ మొగడలరామయ్య యను నతనికి రెండు యకరముల భూమియున్నదనియు, నతనికి దిగువల రంగయ్య యనునతనికి 10 యకరములభూమి యున్న దనియు, నతనికి దిగువల వెంకయ్యకు 20 యకరముల భూమి యున్నదనియు, నతనికి దిగువల బోటియ్యకు 30 యకరముల భూమియున్నదనియు ననుకొనుడు; మఱియు నీ కాలువవెంట రామయ్యభూమియొక్క నిడివి 1000 గజములనియు, రంగయ్య భూమి యొక్క నిడివి 90 గజములనియు, వెంకయ్య యొ క్క భూమినిడివి 800 గజములనియు, బోటియ్య భూమి యొక్క నిడివి 750 గజములనియు అనుకొనుడు. పంటకాలువ సర్కారు దొంగలలో నుండుటచే నీరుపాటువల విషయము లో నీవలుగురును నమానాధికారము కలిగి యున్నారు; కాని, యీకాలువ నీవలుగురి భూములలోనుంచి ద్రవ్వవలసిన యెడల నందఱిలో దక్కువ పరిమాణముగల రామయ్యయొక్కనగున రంగయ్య అంతకంటె కొంచెము తక్కువగను, వెంకయ్య అం తకంటె మఱియొకవగు నప్పపడవలసి యందుచుగాని అంద టి కంటెను బోటియ్య విశేషలాభమును పొందును. కాబట్టి బోటియ్య భూమికి నీరిచ్చుటకు దన చేసలోనుంచి రామయ్య కాలువద్రవ్వనయ్యును. కాని, యీనలుగురి భూముల దొంగ వెంబడి సమాననిడివి గలవియును, సమానవిస్తీర్ణము గలవియు నగుచో నీరికెట్టి నష్టమునుండదు. కాబట్టి చివకాలమునుంచి మాములుగ నున్న పంటకాలువలు దొంగలకు నిలుపు గ నున్నవను నేతువుచేత వానిని దీక్షింపించి రైతుల చే లలో నూతనముగ ద్రవ్వించవలెనని ప్రయత్నించుట కలర నెన్నియిబ్బందులో కలుగుటయేగాక రైతుల కనంతపీయ్య, రైతులలో రైతులకు వైషమ్యములును మొదలగును. అయి నను, వీ కాలములో నీదొంగలు కంకరరొడ్లు లేనిది ప్రయాణింపులు కావనియును, యీకాలువలవలన నిబ్బంది లేద నియు నిడవలలో నెలిపిలిసి. బాగుగ యాచించునెడల సర్కారు రధికార్థము వేచిక యభిప్రాయము కలుగను. కాబట్టి యీ సర్క్యులరు చివరపేరాలో జీవరక్షామున నున్నప్రకారము నవృత్తుగగాక సామాన్యము “దొంగలు నాపరాధము లేన పుడున్న కాలవలల్ల యిబ్బందిలేనప్పుడున్నా శిక్షుకట్ట” యైన పట్టికిచ్చుట న్యాయముకాని పీరివై నిషేధపుశిక్ష విధిం చుట క్రమముకాదు.

సామాన్యముగ గ్రామదొంగలు నేమును, గ్రామపాలి మేరలు నేమునును వి; కాని, యీసర్క్యులరు పాలిమేరల కట్టముగగాని, నిలుపుగగానియున్న పంటకాలువలను గుటించి మానభావము వహించియున్నది. అయిన నిపుడట్టి విచక్షణ లేక యేదొంటిలలోనికాలువలవలె పాలిమేరలలోని కాలువల వైన గూడ విశేషముగ నిషేధపుశిక్ష వనూలుచేయ బడు చున్నది; ఇందువలన సర్క్యులరులోని “దొంగలు” అను శ్లోమువలన పాలిమేరలనినావ మనయ్యమున నేనినవలె కావలెను.

ఆనందభగవద్గీతా సాంకేతికము 10 రెట్లు, 20 రెట్లు నొప్పున వృద్ధిచేయుచు వచిమితిగు నిషేధపుశిక్షల నీపంటకాలువలవల విధించుచు నీపంటకాలువలను కాజేయ కలసినదిగా సర్కారువారు నోటిసులు జూచేయుచున్నను, రైతులు నిషేధపుశిక్షను నెల్లించుచున్నార కాని, సామాన్య ముగ బంటకాలువలను బూచ్చుటలేదు. ఇందుకు కారణము కావలయునా? పంటకాలువలు లేనిచో రైతులకు వ్యవసాయ ము లేదు; జీవనములు జరుగ నేరవు.

ఇతను 19-5-1914 తేదీన చెన్నపురి శాసన నిర్మాణ సభలో జరిగిన చర్చనుగూర్చి వర్ణించెను. నా డడుగఁబ డ్రెస్సులలో 44 వది గౌరవనీయులగు ఎ. ఎస్. కృష్ణారా పంతులు గారిచే నగుగఁబడినది. ఆప్రశ్నలను అందుకీయఁబ జవాబుల నాంధ్రీకరించి యీక్రింద వ్రాయుచున్నాను.

పల్లెటూరి బడులు.

[ఒక బడిపంతులచే వ్రాయబడినది]

నీ! సర్కారు బడులలోఁ జదువెట్లు బయ్యరా? ఆటలే యెల్లప్పుడ నెవ్వరవారు సర్కారు బడులలోఁ జదువెట్లు బయ్యరా? పాటలే యెల్లప్పుడనుఁ బల్కువారు సర్కారు బడులలోఁ జదువెట్లు బయ్యరా? బొమ్మలే యెల్లప్పుడనుఁ బొగులువారు సర్కారు బడులలోఁ జదువెట్లు బయ్యరా? సెలవులే యెల్లప్పుడనుఁ కెప్పువారు గీ. ఎందరెందఁగా మాపల్లెలందుఁ గలుగ నూన్న విద్యల నేర్పు ప్రయత్న మెట్లు? కాలములు జూచుకులై ప్రబలుకెట్లు? ఆకట! మనకేళ మధ్యస్థునిండుకెట్లు? నీ! కొందఁడమే లేదు గోడకచ్చే లేదు డెబ్బలేలే వందు డెప్పువారు కులలేని వరహేళులముల టంకాల మెనులే లేవంచు వినుగువారు యిసుకలోన గుణింతమేనాడుఁ జెప్పిరి పంతులుగానంచుఁ బల్కువారు కుక్క నక్కలు పిల్లు లక్కటక్కట యేమి చదువంచు నేవేళ నణగువారు గీ. గలిగి మాక్కాలయంబులై నెలయునట్టి పల్లెయలలోన విద్యను ప్రబలఁజేయఁ గడగుడో నూర్చి సంఘసంస్కారంబు! పాప కృపతోడ మమునెల్లు ప్రభువులార! నీ. ఆటలచే లం బడిక మాటయేగాక! బుద్ధివికాసమా పూజ్యులార! పాటలచే గాఢకీర్తయ నీశ్వరు భక్తగ్రంథుల కృపావారులార! చిత్రలేఖనముచే జిత్రంబుగా, స్వప్న స్థానంబు గల్గు నో జూచులార! విశ్రాంతిచే బుద్ధి వికసించు లేకున్న మందగించెడిని సున్నాచ్యులార! గీ. ఆటలని పాటలని శంకి నంద కీర నిజముగనుగొనఁ జెలియునో నిపులార! నేటివిద్యయేమేలు ముమ్మాటికందు మీలే వచియింతు గోమేలార! నీ. కళనమాత్రములం గలిగిడియునుచే మున్నున్న విద్యకే మోఁచుయ్య! మెనుకులకన్న బల్లియొకెక్కన నేటి గణితంబులే వన్నె గాంచునయ్య! గుణితమేన్నడువచ్చ తంబుగ్రాముం కెప్పు కిసుకలోవ్రాయించు కెంగుకయ్య! మఁయింట్లలో నదా మనలంచుండెడి నంతు వలమేలెంచుఁగా కలరటయ్య! గీ. ప్రారబద్ధతి కిప్పటివచ్చెడిని యెంతెంతోవలంబునం నెంన వయ్య! క్రొత్తవచ్చియే నేలుఁ గూర్చుయ్య! విద్యనాడించుచున్న కెప్పువయ్య! నీ. ముననన, కిడికిములఁ జేయవలెన్నఁ జదువులేనాడు కుప్పుయ్య! వచ్చకయింతుఁ జేలిపవలఁ జే మియన్నఁ జదువులేనాడు సాచియ్య! వ్యవసాయమును వృద్ధింపఁపరచెన్నఁ చదువులేనాడు సాచియ్య! అనునెంచును నాడుకొను వెచ్చును లెరుంగఁ చదువులేనాడు సాచియ్య! గీ. విద్య మాడవనేత్రమై నెలయునయ్య కాలువకు విద్యఁ జెప్పింపఁ బ్రాలుమాలి గ్రుడ్డివారినిగాఁ జేసికొనవలెయ్య! విద్య నాడించుచున్న మేవెవలెయ్య!

వృత్తాంత లేఖలు

[మావిలేఖకుల నష్టనష్టం]

బంధువుల వార్తలు.

బంధువుల వార్తలు 22:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 22:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 22:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది.

తన వార్తలు.

బంధువుల వార్తలు 19:— ఈనెల 18 తేదీన “వివేకానంద పాఠశాల” యందు నిర్వహణలో కొంతకాలం బడి తెలుగు భాషను బోధించినది. ఈ పాఠశాలలో పాఠకులు చాలామంది ఉన్నారు.

బంధువుల వార్తలు 18:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 18:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 18:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది.

బంధువుల వార్తలు 17:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 17:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 17:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది.

నవరత్న వార్తలు.

ఉత్తర వార్తలు.

బంధువుల వార్తలు 16:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 16:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 16:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది.

బంధువుల వార్తలు 15:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 15:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 15:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది.

బంధువుల వార్తలు 14:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 14:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది. బంధువుల వార్తలు 14:— మాయూరిలో గర్భ మొలక పడినది.

ఇంటియకాక, యీకాక ప్రతిపదాన్నియు, వేసవికాలము మే నెలలో 1 మాసముగోజులు మరమ్మతు నిమిత్తము కట్టివేయబడును. అప్పు డీ గ్రామ ప్రజలకు నాతులతప్ప వేరే ఆధారములేవు. ఇదివరలో 20 సంవత్సరములక్రిందట నొక డిప్టీ కలెక్టరుగా రీచిక్కుతోలించుటకు డి.ఎ.ఎస్.ను యెంబ మవాల స్యామివారి ఆలయమున కదురుగనున్న కోనేరును బాగుచేయించి అందులో కాలువనుండి నీరువచ్చుటకు గొట్టములు పెట్టించినారు. అది అమలులో నున్నంతకాలము ప్రజలు అసరిమిత స్థాభ్యుదయము పొందుచుండిరి. తరువాత నే కారణముచేతనే ఆకోనేరు మరమ్మతు లేక పాడయిపోయినది. ఈ సంవత్సరము కాలకట్టివేసినప్పుడు ప్రజలు మంచి తీర్గము విషయమై చిక్కుపడితే తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటు గారికిని, డిప్టీ కలెక్టరు ప్రెసిడెంటుగారికిని, యంబరమనాల స్యామివారి కోవల యెదురుగనున్న కోనేరు బాగుచేయించి నీరు పెట్టవలసినదిగా మహాజరుల సంఘమున్నారు. తాలూకా బోర్డువారును నీ సంగతి విచారించి చెరువు మరమ్మతు చేయించియెడల ఓపట్టణవాసులకు చాల సుఖము కలుగ చేసినవారగుదురు.

జాబులు.

I
ఆంధ్రదేశ సేవకసంఘము.

ఆయా: ఇప్పటికే ఆంధ్రమహాజనసభ జరిగి రెండు మాసములయినది. అప్పుడు దేశభక్తుల నేతలు వేలవేలవేల చందాల నిచ్చెననునది. సభాభవన మంతయు జయజయధ్వనులతో నిండెను. తర్వాత పత్రికలలో వ్రాతలుగన్నటువల్ల నామకులలో నొకరైనను లింగశ్రద్ధచూపించుటలేదు. దేశభక్తుల నేతలు దేశ సేవచేయ నిర్ణయముగన్నారు. సామ్యమాత్రము విరివిగనున్నది. ఇట్టిసంఘములను పాలించు వాయువుడు ప్రభుత్వమువారి మన్ననలంబవసినవాడయి యుండవలయును. అట్టివాడుకానిచో సంఘమున కిదేక యావలయు సంభవించును. కావున శ్రీయుత చట్టి నరికిపోరావుగారు వేసినప్రశ్న లన్నింటికంటె మిగిలిన ప్రశ్నల సమాధాన మెవరైనను ముందిచ్చినగాని మిగిలిన ప్రశ్నల యొక్క స్రామభ్యుదయ విచారించుటకు వీలులేదు. నాయకులు గారునుట కిష్టముండి నిజమైన దేశసేవచేసి గోపాలకృష్ణ గోకలేగారివలె క్రిందిగానుట కిదియెగగా తరుము. న్యాపతి సుబ్బారావుగారికి కాసననిర్మాణ సభలలో పనిచేయుజాలరు. వారిపని చేపట్టిన బాగుండును. కొండా వేంకటప్పయ్యగారు భారదానికేతనము నాసి ఈపదవికై ప్రయత్నింపవచ్చును. విజయూరి భావనాచార్యులుగారు, కల్లూరి నూర్యనారాయణరావు గారు, పురాణం వెంకటప్పయ్యగారు, భూపతిరాజు వెంకట్రాజుగారు మొదలగు వారిలో నెవరైనను ఇక్కార్యమునకై పూనినగాని వీరియెడల జనసామాన్యమునకు గౌరవము గలుగదు. అట్లుగాక వీరివారైన పాడిమాటలు చెప్పచుండుచో అన్నాళ్లను వారిమాటలేకాక దేశమునకుకూడ అనర్థము వాటిల్లుచు నమ్మకలసి యున్నది. ఎందరు మానినను చిట్టచివరకు శ్రీయుత కోపల్లె హనుమంతరావుగారు మాత్రము వెనుదీయని మానమృతము. దేశభక్తులగు నాయకులు వేల్పుని యెదిరుగాక!

ఒక ఆంధ్రసేవకుడు.

II

ఎలమంచిలి రాయలునే సేవనుసూత్రము
త్రైసిన్పు కూలీలు.

ఆయా: ఎలమంచిలి రైల్వేస్టేషను కీమధ్య స్టేషనుమేస్తరుగా దురుచేసిన తాయి మినాజీరావు నాయకుగారు ప్రజలకు చాల యిబ్బంది కలుగచేయుచున్న కార్య మొకటి చేసినారు. ప్రమాణస్థల మాటలను మోయుటకు లయసెన్న కూలీలు కొందరు కలుగు. రోజునకు ఆత్యధికము 0.2-0 ల కంటె ఒక్కొక్కరికి ఎక్కువ ఆదాయము ఉండును. ఇక్కడకు వచ్చు రైల్వేలుములను బట్టి యీ కూలీలు సుమారు రోజంతయు స్టేషను కనిపెట్టుకొనేయుండుటచే నితరాదాయము కూడ లేదు. ఇట్టి కూలీలను నాయకుగారు రావేగమే తమయింట నవుభయము పెట్టుకొనకుండ చాకిరి చేయుచునీరుట. దినమంతయు రైల్వేకనిపెట్టియుండిన గాని మాకు పొట్ట నిండదనియు ఆకాల మితర వ్యాపారులకు వినియోగించిన మాడి చావలసినదే

యనియు కూలీలు మొగ్రపెట్టుకొనిరి. అందుపైని నెల 1 కి రుణలు చొ. చందాచేసి యిచ్చిన యెడల ఆ సామ్యుతో నవుభయము పెట్టుకొందుననియు, లేని యెడల స్థాటుపారంలోకి రానీయమనియు నాయకుగారు నెలవిచ్చిరట. ఇందువలన సుమారు వారము రోజులనుండి కూలీల నెవరిని స్థాటుపారం మీదికి రానిచ్చుట లేదు. ఈ తగాదా కూలీలకు రైల్వే వారి కెట్లున్నను ప్రజలకు చాల యిబ్బందిగా నున్నది. వారిము రోజులయినను కూలీ లిచ్చుకొనిన అట్టి యిదివరకు విచారణకు రాలేదు. స్టేషనుమేస్తరు ఇట్టి దుర్మయములు చేసినప్పుడు వెంటనే విచారణ చేయనియెడల చాల యిబ్బందిలు కలుగును. ఈ పట్టణము తాలూకా ముఖ్యస్థానము మున్నముకోర్డు కూడ గలదు. అందువలన తగుమనుష్యుల నేతలు ప్రతిరైలుకు వచ్చుచు పోవుచుండురు. రాత్రింబవలు శ్రీ బాలాచో ప్రయాణములు చేయువారనేకులుండురు. వీరి సామానులు మోయుటకు కూలీవాండ్లు లేకుండుటచే వారు పడుబాధ చెప్పతరముగారు. రైలువే ఉద్యోగస్థులీసంగతులు విచారించి వెంటనే యెవో సదుపాయం చేయవలసియున్నది గనుక శ్రద్ధచేసి విమర్శకు ప్రాంగణింతురని నమ్ముచున్నాము.

ఇదిగాక ఈ స్టేషనులో నిరుద్యోగులు కొందరు టిక్కుట్టు వనూలుచేయుట, టిక్కుట్టు తనిఖీచేయుట మొదలగు పనులు చేయుచున్నారు. వీరు తగుమనుష్యులను తిరస్కారము చేయుచుండురు. స్టేషనుఆఫీసర్లు ప్రయాణికులకు చూపవలసిన మర్యాదయొక్క పూచియేమి స్టేషనువారికి లేకున్నది. ఇందును గురించి కూడా అధికారు విమర్శించి ముందుజాగ్రత్త హెచ్చరికచేయ వేచుచున్నాము.

ఒక బాటసారి.

III

గుంటూరుజిల్లా సంఘ సంచార కార్యదర్శి.

ఆయా: 18-వ తేదీ గల ఆంధ్రపత్రికయందు గుంటూరుజిల్లా సంఘమునకు సంఘ కార్యదర్శి కావలెనను స్థితికతో, వింజమూరి భావనాచార్యులు, గుంటూరు అని క్రింద సంతకము చేసి యొకచిత్త ప్రకటనవంటి వ్యాసమును ప్రచురింప జేసియున్నారు. అందు పరితలలో కృతార్థులైన శ్రేష్ఠములగు గోపాలకృష్ణ గోకలేగారి దేశసేవక సమాజమునం దధ్యనము బొందిన తెలుగువారికి నెలకు రు 50 టీయబడు ననియును, తగితరులు తామెంత వేతనమునకు చేరునది, వారిదినరకు దేశసేవలో జేసినపని, వయస్సు, విద్యాస్థితి వివరముగ వ్రాయవలయుననియు తెలిపిరి. ఈ విషయమై యీ ప్రకటననుగూర్చి పలువురకు కొన్ని సందేహములు గలుగుచున్నవి. దరఖాస్తుల సంఖ్య వారు తమదరఖాస్తుల నెచ్చటికి బంపవలయునో, 23-వ గుంటూరు మండల సభవారి తీర్మానము ననుసరించి గుంటూరు జిల్లా సంఘమువారు సంచార కార్యదర్శి నేర్పరచుట కెప్పుడొచ్చెనని తీర్మానము జిసిగానో, లేక చేయనేలేదో, యేహోదాతో వింజమూరి భావనాచార్యులు గారు తమప్రకటన ప్రకటించిరో, అట్లు ప్రకటించుటకు భావనాచార్యులు గారికి జిల్లాసంఘము వారధికారము నిచ్చిరో లేనో తెలియకున్నది. అందువలన ప్రకటన నమ్మి దరఖాస్తులు పంపుటకు సంశయించుచున్నారు. గోపాలకృష్ణ గోకలేగారి దేశసేవక సమాజమునం దధ్యనము బొందినవారు హిందూదేశమున కంతకును సంబంధించిన విషయములను గూర్చి భావము సంపాదించి పనిచేయువారుగా నుండుటవలనను, వారు కేవలదేశ సేవయే మదిలోనుంచుకొని స్వాస్థ్యాము జేయుచు పనిచేయువారుగా నున్నందువలనను, నెలకు రు 50 ల కాసబడి ఉన్నతా దర్శములను సంకుచిత పరచుకొని యొక ప్రత్యేక మండలము నిమిత్తము తమకై సామర్థ్యముల వినియోగింతురని తోచదు. అట్టివారికి స్థానిక విషయభావము గాని మంజులభావతో యెరుకగాని యుండుట తటస్థించదు. కావున నీమండలము యొక్క యవసరముల నెరింగి జనల స్వభావముల దెలిసి వారికి రాజకీయ విషయవిజ్ఞానమునందు నభిరుచి పుట్టించి పనిచేయగల గుంటూరుమండలవాసులలో నొకని సంచార కార్యదర్శిగా నేర్పరచుట యుక్తము. దేశసేవలో చేసినపని దెలుపచు స్వల్పవేతనమునకు సేవజేయ నిచ్చగలవారు తామెంతవేతనమునకు జేరునది వివరముగ వ్రాయవలయుననుటలో నించుకసంధ్యిత గన్పించుచున్నది. ఏలన నింతోతము కావలయునని కోరివచ్చువారు జీతమునకు వచ్చునట్లే యధమగునుగాని దేశసేవయే మదిలోనుంచుకొని వచ్చినట్లు కన్పించజాలదు. తామింతకు బూర్వ మీదేశసేవ జేసెననియు తెలుపుకొనుటకు ఆత్మభూషణపియ్యలకుదక్క దక్కనవారికి సహజముగాను. తామచేసిన బుద్ధిపూర్వకమగు దేశసేవ పత్రికాముఖమునగాని దరఖాస్తులోగాని పరులలోగాని యెట్లు చెప్పుకొనగలడు? కావున సంచార కార్యదర్శికి సామాన్యముగ పర్యటనమునకును, భావనాదికమునకును, అవసాగౌరవమునకును, వలసినమొత్తము జిల్లాసంఘమువారే నిర్ణయించి ప్రకటించినచో నిచ్చవచ్చినవారు తమ గౌరవమునకు భంగములేకుండగ, మేము దేశసేవజేసెదమని దరఖాస్తుల సంపుకొందరు. ఈ యంతమును జిల్లాసంఘమువారు గమనింతురు గాక!

చంద్రమాళి చిదంబరరావు.